

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΣΤ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1938

ΑΡΙΘ. 35-36

ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΙΣ

[14 Σεπτεμβρίου]

Ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς περὶ τὸν ἄνθρωπον θείας οἰκονομίας ὁ Σταυρὸς ἀποτελεῖ τὸ κεντρικὸν σημεῖον τῆς θείας ἀπολυτρώσεως καὶ ἀποκαλύψεως οὐ μόνον διότι ἐμφανίζεται ὡς τὸ τεκμήριον τῆς πληρεστάτης ὑπακοῆς τοῦ Υἱοῦ εἰς τὴν βούλησιν τοῦ Πατρὸς καὶ τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ἀποστολῆς του, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ του ἔρχεται εἰς ἄμεσον καὶ ὀριστικὴν ρῆξιν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἣτις καὶ προὔκαλεσε τὸ ἀπολυτρωτικὸν αὐτοῦ ἔργον. Ἐν τῷ Σταυρῷ ὁ Λυτρωτὴς «ἐκτείνει τὸν ἡμᾶς κτείναντα», δι' αὐτοῦ «διαλέλυται ἡ φθορὰ καὶ ἐξήνθησεν ἡ ἀφθαρσία», «ὁ διάβολος παντελῶς καταβέβληται, κατήργηται καὶ κατεπόθη τοῦ θανάτου ἡ δύναμις», «πίπτει κατενεχθεὶς πτώμα ἐξαίσιον ὁ τυραννίδι κρατήσας τοῦ βασιλείου πλάσματος», ἐντεῦθεν δὲ «ἀνυποῖ ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανὸν τοὺς εἰς φθορὰν πεσόντας καὶ εἰς θάνατον κατολισθήσαντας». Ἀπέβη, λοιπόν, ὁ Σταυρὸς «τῆς ὄντως χαρᾶς σημεῖον» καὶ διὰ τοῦτο, ἀνυψούμενος, «τοῦ ἐν αὐτῷ ὑψωθέντος τὸ πάθος τὸ ἄχραντον ἀνυμνεῖν προτρέπεται κτίσιν ἅπασαν».

Ἐν τῷ Σταυρῷ βλέπομεν συντελουμένην τὴν μοναδικὴν ἱστορικὴν ἀντιθετικὴν συνάντησιν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς χάριτος, λυθεῖσαν ἐν τῇ πράξει τῆς θείας ἀπολυτρώσεως. Εἶνε ἱστορικὸν γεγονός ἀδιαμφισβήτητον, ὅτι εἰς τὸν Σταυρὸν ἤγαγε τὸν Κύριον τὸ ἡθικὸν τοῦ ἀνθρώπου κακόν, ἐξ ἴσου δὲ ἀναντίρρητον ἱστορικὸν γεγονός εἶνε ἡ χάρις τοῦ σταυρομένου, ἡ ἐκδηλωθεῖσα ἐν τῇ συγγνωμονικῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ἀγαπῶσῃ συγγνώμῃ τῶν σταυρωσάντων.

Ἀτενίζοντες πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἀντιλαμβάνομεθα τί κάμνει ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν Θεὸν καὶ πῶς ὁ Θεὸς ἀντιδρᾷ εἰς αὐ-

τήν. Τὸ ἔργον τῆς ἁμαρτίας ὑπῆρξεν ὅ,τι χειρότερον ἢ δύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ διαπράξῃ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ κατὰ τῆς πράξεως ταύτης ἀντίδρασις τοῦ Θεοῦ ἦτο ὅ,τι καλλίτερον ἢ γαθύνθη νὰ πράξῃ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου, μετασχηματίσας τὸ χεῖριστον εἰς τὸ ἄριστον. Ὅ,τι δ' ἔπραξεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπον δὲν ἦτο ἀπλῶς ἡ συγγνώμῃ τῆς ἁμαρτίας του, ἀλλὰ τῷ ἐχάρισε τὴν συγγνώμην του δι' ἀγάπης ἐκδηλωθείσης ἐν πράξει ὑψίστης αὐτοθυσίας. Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη ἀξία τοῦ ὀνόματός της χωρὶς δοκιμασίαν καὶ πόνον. Πάντοτε «στοιχίζει» ἡ συγγνώμῃ τῆς ἀγιότητος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἐπαφῆς τοῦ δικαίου πρὸς τὸν κακὸν ἀρχίζει ἄγων τῆς ψυχῆς τοῦ πρώτου πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ δευτέρου ἐξελισσόμενος εἰς ἀγωνίαν ψυχικοῦ πόνου, λυομένην μόνον εἰς τὸν κατὰ τοῦ κακοῦ θρίαμβον. Δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ συγχωρεῖν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ λησμονεῖν, δὲν εἶνε πλήρως ἀντιληπτὸν τὸ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ ταύτῃ μέγα τίμημα τῆς ἁμαρτίας, διότι ἡ ἐκουσία αὕτη ψυχικὴ δοκιμασία εἶνέ τι πολὺ περισσότερον καὶ ἀκριβώτερον τῆς πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν συγγνώμης.

Διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ὁ Σταυρὸς ἀποτελεῖ τὸ κορύφωμα τῆς ἐν τῇ ὑψίστῃ αὐτοθυσίᾳ ἀγωνίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπεκαλύφθη ἡ πρὸς τὸν ἄνθρωπον θεία ἀγάπη. Ὁ Θεὸς δὲν συνεχώρησεν ἀπλῶς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐξηγόρασεν αὐτὸν ἐκ τῆς κατάρτας διὰ τοῦ ὑψίστου τιμήματος τῆς αὐτοθυσιαζομένης ἀγάπης. Ὁ Θεὸς ὀδυνᾶται τὴν ὑψίστην ὀδύνην διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Σταυρὸς δ' εἶνε ἡ πράξις τῆς ἐκουσίας ἀποδοχῆς τῆς ὀδύνης πρὸς σωτηρίαν του, τὸ ὑψιστὸν τίμημα τῆς λυτρώσεως. Εἶνε ἡ χάρις. Ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἡ θεία ὀδύνη μεταμορφῶναι τὴν ἁμαρτίαν εἰς θεῖαν χάριν. Ἄνευ αὐ-

τῆς ἡ σωτηρία εἶνε ἀνέφικτος. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει συνείδησιν ὅτι ἡ ἁμαρτία του δὲν ἀφορᾷ αὐτὸν μόνον. Ὅταν σταθῇ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ «ἐνώπιος ἐνώπιω» ἀναφωνεῖ «Σοὶ μόνω ἡ-μαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα». Ἀλλ' ὅσονδήποτε βαθεῖαν καὶ εἰλικρινῇ κἂν ἀποδείξῃ μετάνοιαν, αἰσθάνεται ὅτι δὲν δύναται μόνος νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας· ἔχει ἀνάγκην τῆς θείας χάριτος.

Ἡ ἀνάμνησις τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ ταύτην ἀκριβῶς τὴν πρὸς ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου δοθεῖσαν θείαν χάριν ὑπομιμνήσκει καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ «τὸ ὄντως χαρᾶς σημεῖον» δι' ὅλην τὴν χριστιανικὴν ἀνθρωπότητα.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΕΞΟΔΟΣ

Γ' Ἡ ἀποκατάστασις τῆς «Διαθήκης» 34,1-35.

1ον Ὁ Μωϋσῆς ἀναβαίνει καὶ πάλιν εἰς τὸ ὄρος, φέρων δύο ἄλλας πλάκας λαξευτάς, στ. 19. α') Ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ νὰ λαξεύσῃ δύο πλάκας λιθίνας καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ στ. 1-3 β') ἡ ἐκτέλεσις, στ. 4. γ') ὁ Μωϋσῆς βλέπει τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου, καὶ παρκαλεῖ καὶ πάλιν αὐτὸν νὰ συμπορευθῇ μετὰ τοῦ λαοῦ, στ. 5-9.

2ον Ὁ Θεὸς ἐπιαναλαμβάνει εἰς τὸν Μωϋσέα τοὺς κυριωτέρους ὅρους τῆς Διαθήκης. 34,10-26. α') γενικὴ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς προστασίας τοῦ λαοῦ, στ. 10. β') ἀρνητικοὶ ὅροι τῆς Διαθήκης: ὁ λαὸς ὀφείλει νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν σχέσιν οἰκειότητος πρὸς τοὺς εἰδωλολατρικοὺς λαούς, ἵνα μὴ παραστῇ εἰς εἰδωλολατρείαν, μᾶλλον δὲ καὶ νὰ λάβῃ ἐπιθετικὴν στάσιν, στ. 11-16. γ') οἱ θετικοὶ ὅροι τῆς Διαθήκης: ἐντολαὶ ἀφορῶσαι εἰς τὴν θείαν λατρείαν, στ. 17-26: προγραφὴ τῆς εἰδωλολατρείας, στ. 17· τὸ Πάσχα, στ. 18· ἀφιέρωσις τῶν πρωτοτόκων, στ. 19-20· ἡ ἀργία τοῦ σαββάτου, στ. 21· αἱ ἐξορταὶ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῆς Σκηνοπηγίας, στ. 22· τὰ τρία προσκυνηματικὰ ταξίδια εἰς τὸ «ἱερόν», στ. 23-24· ἐντολὴ σχετικὴ πρὸς τὸ Πάσχα, στ. 25· οἱ ἀπαρχαὶ τῶν γεννημάτων, στ. 26· τελετουργικὴ διάταξις, στ. 26β.

3ον Ὁ Μωϋσῆς καταβαίνει ἀπὸ τὸ ὄρος φεγγοβολῶν. 34,27-35. α') Ὁ Θεὸς ἐπιφορτίζει τὸν Μωϋσέα νὰ γράψῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὰς Δέκα Ἐντολάς ἐπὶ τῶν δύο λιθίνων πλακῶν, στ. 27-28. β') Ὁ Μωϋσῆς καταβαίνει ἀπὸ τὸ ὄρος Σινᾶ μετὰ «ἐξην δοξαζομένων», στ. 29-32. γ') Ὁ Μωϋσῆς θέτει κάλυμμα εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κατὰ τὰς πρὸς τὸν Κύριον ἐντεύξεις του, στ. 33-35.

ΣΤ' ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΣΜΟΥ ΑΥΤΗΣ 35,1-40,38.

Α' Τὰ προπαρασκευαστικά. 35,1-36,7.

1ον Νέα γνωστοποιήσις τοῦ νόμου περὶ τοῦ σαββάτου. 35,1-3. Πρβλ. 31,13-17. α') Ἡ συνάθροισις τοῦ λαοῦ, στ. 1α' β') ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ νόμου, στ. 1β-3.

2ον Ὁ Μωϋσῆς ζητεῖ παρὰ τοῦ λαοῦ αὐτοπροαιρέτους συνεισφορὰς διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς Σκηνῆς. 35,4-9. α') Ὑπόμνησις τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, στ. 4. β') τὰ πρὸς προσφορὰν ὕλικά, στ. 5-9. Πρβλ. 25,1-7.

3ον Ἐκκλησις πρὸς πάντα ἱκανὸν τεχνίτην. 35,10-19. Πρβλ. 28,3. α') ἡ ἐκκλησις πρὸς πάντας, στ. 10. β') ἀρίθμησις τῶν ὑπὸ κατασκευὴν ἀντικειμένων καὶ ἔμμεσος ὑπόδειξις τῶν κλάδων τῶν τεχνιτῶν, στ. 11-19: ἡ Σκηνή, στ. 11· ὁ διάκοσμος τοῦ «Ἀγίου τῶν Ἁγίων», στ. 12α· ὁ διάκοσμος τοῦ «Ἀγίου», στ. 12β (ἕως 15 κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον)· ὁ διάκοσμος τῆς αὐλῆς, στ. 16-18 (κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον), αἱ λειτουργικαὶ στολαί, στ. 19.

4ον Περιγραφὴ τῶν προσφορῶν. 35,20-29. α') αἱ προσφοραὶ τοῦ λαοῦ ἐν γένει εἰς εἶδη, στ. 20-24. β') εἰδικαὶ προσφοραὶ τῶν ἱκανῶν νὰ κλώθωσι γυναικῶν, στ. 25-26. γ') αἱ προσφοραὶ τῶν ἀρχόντων, στ. 27-28. δ') γενικὴ ἀνακφαλαίωσις, στ. 29.

5ον Ὁρισμὸς τῶν ἀρχιτεκτόνων. 35,30-35. α') ὁ Βασελέηλ, στ. 30-34α. β') ὁ Ἐλιάβ, στ. 34β. γ') ἐγκάμιον ἀμφοτέρων, στ. 35.

6ον Ὁ Μωϋσῆς θέτει εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τεχνιτῶν τὰς εἰσφορὰς τοῦ λαοῦ. Τὸ ἔργον ἀρχίζει. 36,1-7. α') Οἱ τεχνῖται συμμορφοῦνται «κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε Κύριος», στ. 1-2. β') λαμβάνουσι τὰ ὕλικά καὶ ἀρχίζει ἕκαστος τὸ ἔργον του, στ. 3-4. γ') Ὁ Μωϋσῆς κηρύσσει εἰς τὸν λαὸν νὰ παύσῃ πλέον τὰς προσφορὰς του, στ. 5-7.

E. I. K.

ΜΙΑ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ

ΩΣ «ΜΗΧΑΝΗ ΑΝΑΓΟΥΣΑ ΕΙΣ ΥΨΟΣ»,

Ἡ ἀρχαία χριστιανικὴ φιλολογία γέμει εἰκόνων, διὰ τῶν ὁποίων οἱ συγγραφεῖς ἐπιχειροῦσι νὰ παραστήσωσι μεταφορικῶς τὸ σχῆμα καὶ τὰς ιδιότητες τοῦ σταυροῦ. Ἦδη ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ «Βαρνάβα» ἀπαντῶσι τινες τῶν εἰκόνων τούτων ἀναφερόμεναι εἰς τὸ σχῆμα καὶ τὰς ιδιότητας τοῦ τετιμημένου τούτου τῆς χριστιανικῆς πίστεως συμβόλου. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα εἰς τὴν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ β'. μ. Χ. αἰῶνος γραφεῖσαν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου πρὸς τοὺς Ἐφεσίους ἀπαντᾷ παρομοιώσεις τις ἀρκετὰ περίεργος ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ σταυρὸς ὀνομάζεται «μηχανὴ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Τὸ ὅλον χωρίον ἔχει ὡς ἀκολούθως: «Ἐγγων δὲ παροδεύαντας τινὰς ἐκείθεν, ἔχοντας κακὴν διδαχὴν· οὗς οὐκ εἰσάτε σπείρειν εἰς ὑμᾶς ὡς ὄντες λίθοι ναοῦ πατρὸς ἡτοιμασμένοι εἰς οἰκοδομὴν Θεοῦ πατρὸς, ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ὕψη διὰ τῆς μηχανῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν σταυρὸς, σχοι-

νίῳ χρώμενοι τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ» (Ἰγνατίου, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐφεσίους κεφ. IX, i, Migne, Ἐ. Π. 5,652.)

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τοῦ Ἰγνατίου ἔχομεν πρὸς ἡμῶν ἀνέλιξιν τῆς παραστάσεως τῆς «οἰκοδομῆς», τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν ἥδη ἐκ τῆς Κ. Δ. Οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ (κεφ. 16,18) εἰς τὸν περὶ φημον πρὸς τὸν Πέτρον ἀφορισμὸν τοῦ Ἰησοῦ, «σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν», ἀπαντιᾷ ἡ παράστασις αὕτη ἐν σπέρματι. Ἐκ τῶν εἰκόνων δὲ τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῦσιν οἱ ἀπόστολοι (οἶκος Θεοῦ Α' Τιμ. 3,15, Ἐβρ. 3,6, Α' Πέτρ. 2,5, οἰκοδομῆ—οἰκοδομεῖν Πρξ. 9,31, Ρωμ. 15,20 Α' Κορ. 3,9, 14,4, Α' Πέτρ. 3, ἁ. Ἐφ. 2,24, 4,12 καὶ Θεοῦ Α' Κορ. 3,16—17 Ἐφ. 2,21) φαίνεται ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη ἦτο λίαν προσφιλεῖς κατὰ τὸ πρῶτον χριστιανικὸν κήρυγμα.

Καὶ ἐλέχθη μὲν ἤδη ὅτι ἡ παράστασις τῆς «οἰκοδομῆς» προϋπήρχεν ὡς θρησκευτικῆ ἔννοια ἐν τε τῷ Ἰουδαϊσμῷ (πρβλ. Ἰεζεκ. κεφ. 40 ἐξ.) καὶ τισι τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν (πρβλ. M. Dibelius, ἐν τῷ Handbuch zum N. T. τοῦ H. Lietzmann, Der Hirt des Hermas, 1923, σ. 459 ἐξ.), ἀλλ' ἐν τῇ Κ. Δ. καὶ τοῖς μετέπειτα χριστιανικοῖς συγγραφεῦσιν, ἐξαιρέσει τῆς Ἀποκαλύψεως, ἡ εἰκὼν τῆς «οἰκοδομῆς» ἢ τοῦ «ναοῦ τοῦ Θεοῦ» ἔχει τὸ ἰδιόζων ὅτι παρουσιάζεται εὐρισκομένη ἐν τῷ σταδίῳ τῆς οἰκοδομήσεως. Δὲν ἔχει δηλαδὴ μόνον ἐσχατολογικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐνδοκόσμιον συγχρόνως μορφήν.

Τὸ κλασικώτερον χωρίον ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναπτύσσεται πλήρως ἡ χριστιανικὴ αὕτη ἰδέα εὐρίσκεται παρὰ τῷ Ποιμένι τοῦ Ἐρμᾶ (Ὁρασις III, 2,8 καὶ Παραβολὴ IX, 3 ἐξ.), ἐνθα περιγράφεται ὁ τόπος, ἐφ' οὗ οἰκοδομεῖται ἡ «οἰκοδομή», (ἐν προκειμένῳ ὁ Πύργος), τὰ χρησιμοποιούμενα ὕλικά, οἱ ἐργαζόμενοι ἐργάται κ.τ.τ. Ἐν τούτοις ἐκ τῆς ὅλης μακροτάτης περιγραφῆς ἑλλείπει ἡ «μηχανή», λεπτομέρεια, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην μόνον ἐν τῷ συντόμῳ χωρίῳ τοῦ Ἰγνατίου, τὸ ὁποῖον παρεθέσαμεν ἀνωτέρω.

Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Ἰγνατίου ἔχει πολλὰς ἀναλογίας πρὸς τὸ χωρίον τοῦ Ἐρμᾶ. Οὕτως ὅπως εἰς αὐτὸ οἱ λίθοι οἱ εὐθεῖς ἐξ ἀρχῆς ἔτοιμοι καὶ ἀρμόσμοι πρὸς οἰκοδομήσιν εἶναι οἱ πολυτιμώτεροι (Ὁρασις III, 5,1) τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐνταῦθα οἱ Ἐφεσίῳ ἀποκαλοῦνται ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου ἐπαινετικῶς «λίθοι ναοῦ πατρὸς ἡτοιμασμένοι εἰς οἰκοδομὴν Θεοῦ». Ὡσαύτως ἡ παράστασις τῆς «ἀνυψώσεως» τῶν λίθων εἶναι κοινὴ εἰς ἀμφότερα τὰ χωρία. Οὕτως ἐν μὲν τῷ Ἐρμᾶ σημειοῦται ὅτι τινὲς τῶν λίθων «ἐλκονται» ἢ «ἀναβαίνουν», «ἐκ τοῦ βυθοῦ» (Ὁρασις III, 2,6. 5,2 καὶ Παραβ. IX, 3,3), παρὰ δὲ τῷ Ἰγνατίῳ οἱ λίθοι παρουσιάζονται ὡς «ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ὕψη». Ἡ λεπτὴ μεταξὺ τῶν δύο χωρίων διαφορὰ εἶναι ὅτι ὁ μὲν Ἐρμᾶς παριστᾷ τοὺς λίθους «ἐλκομένους» ἢ «ἀναβαίνοντας» ἐκ τοῦ βυθοῦ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐνῶ ὁ Ἰγνάτιος «ἀναφερόμενους», προφανῶς ἐκ τῆς ἐπιφανείας, «εἰς τὰ ὕψη».

Ἐν τοῖς μετὰ τὸν Ἐρμᾶν χρόνοις ἐξαφανίζεται ἐπ' ἀρκετὸν ἡ παράστασις τῆς «οἰκοδομῆς» ὅπως καὶ μετὰ τὸν Ἰγνατίον ἡ παράστασις τοῦ σταυροῦ ὡς «μηχανῆς» ἀναφερούσης εἰς ὕψος καὶ χρησιμοποιομένης ἐν τῇ οἰκοδομῇ. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ ἰδέα τῆς διὰ τοῦ σταυροῦ «ἀνυψώσεως» ἢ «ἀγωγῆς» χρησιμοποιοεῖται καὶ ὑπὸ μεταγενεστέρων χριστιανικῶν συγγραφέων. Οὕτως ὁ Εἰρηναῖος ἐξημερεύων ἀλληγορικῶς τὸ χωρίον τῆς δ' Βασιλειῶν (κεφ. 6,6) ἐνθα περιγράφεται τὸ θαῦμα τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐλισαίου ἐκ τοῦ Ἰορδάνου ἀνελκύσεως τοῦ ἐντὸς αὐτοῦ πεσόντος πελέκως ἀναφέρει αὐτὸ ἀλληγορικῶς εἰς τὸν σταυρόν· «ὅπερ ἦν σημεῖον ἀναγωγῆς ψυχῶν διὰ ξύλου, ἐφ' οὗ πέπονθεν ὁ ψυχὰς ἀνάγειν δυνάμενος» (Εἰρην. κατὰ αἰρ. V, 17,4 καὶ ἀποσπάσαι. XXVIII ἐκδ. Stieren τόμ. I, σ. 842=ἐκδ. Wigan—Harvey τόμος II, σ. 492 ἐξ. ἀπόσπασμα. XXVII· πρβλ. Ἰουστ. Διάλογος πρὸς Τρύφωνα κεφ. 86 καὶ Τερτυλλιανὸς adv. jud. 13). Ὡσαύτως παρ' Ἰππολύτῳ ἡ παράστασις τῆς «ἀναγωγῆς» ἀπαντιᾷ εἰς μακρὰν ἀλληγορικὴν ἐρμηνείαν τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ ἐξαγρημάτων τοῦ πλοίου, τῆς ὁποίας τὸ ἀφορῶν εἰς τὸ θέμα ἡμῶν χωρίον ἔχει ὡς ἀκολούθως «κλίμαξ ἐν αὐτῇ εἰς ὕψος ἀνάγουσα ἐπὶ τὸ κέρασ, εἰκὼν σημεῖον πάθους Χριστοῦ, ἔλκουσα τοὺς πιστοὺς εἰς ἀνάβασιν οὐρανῶν» (περὶ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρ. 53, Migne Ἐ.Π. 10,789). Τέλος εἰς τὰς εἰς τὸν δ' ἢ ε' αἰ. ἀναγομένας «Πράξεις Φιλίππου», ὡς καὶ παρ' Ἰππολύτῳ, ἀπαντῶσιν ἀμφότεραι αἱ ἐκφράσεις «ἀναβαίνειν» καὶ «ἀνάγειν»· «ἦν ὁ σταυρὸς ἐν ὁμοιώματι κλίμακος ἐχούσης βαθμοῦς.. πᾶν δὲ τὸ πλήθος... ἀνέρχοντο ἐν τῇ κλίμακί τοῦ φωτεινοῦ σταυροῦ» (ἐν acta apost. apocr. M. Bonnet II, 2 σ. 70 κεφ. 138) καὶ «σταυρὸς φωτεινὸς ἀνήγαγεν εἰς τὸ ὕψος» (αὐτόθι σ. 76 κεφ. 141).

Ἄν ὅμως ἡ παράστασις περὶ τοῦ σταυροῦ ὡς μηχανῆς τοῦ Ἰησοῦ ἀναγωγῆς τοὺς «ζῶντας λίθους» πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ διάστημα τι δὲν ἀπαντιᾷ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς συγγραφεῦσιν ἐν τούτοις δὲν ἐλησμονήθη ἐντελῶς. Ἐν τῷ «μαρτυρίῳ τοῦ Ἀνδρέου», συγγραφέντι πιθανῶς περὶ τὸν ε' αἰῶνα, ὁ σταυρὸς καλεῖται καὶ πάλιν «μηχανήματα σωτηρίας» (ἐν acta apost. apocr. M. Bonnet II, i σ. 55 κεφ. 14), ἐν δὲ χωρίῳ τινι τοῦ Μεθοδίου τοῦ Ὀλύμπου, ἐν τῷ ὁποίῳ συνοψίζονται αἱ ἰδιότητες καὶ αἱ ἐνέργειαι τοῦ σταυροῦ, καλεῖται οὗτος μεταξὺ ἄλλων «ὑπόθεσις ἀνόδου πρὸς ἀληθινὴν ἡμέραν καὶ διαβάθρα τῶν ἐπειγόμενων ἀπολαῦσαι τοῦ ἐκεῖ φωτός, μηχανὴ δι' ἧς οἱ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐδθετοῦντες τῆς ἐκκλησίας κάτωθεν, λίθον τετραγώνου δίκην, ἀνέλκονται ἐναρμυσσόμενοι τῷ θείῳ λόγῳ» (κατὰ Πορφυρίου I, ἐκδοσις τῆς πρωστ. ἀκαδημ. σ. 504 καὶ Migne Ἐ.Π. 18,400). Ἐκ τῶν χρησιμοποιοούμενων ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ εἰκόνων καὶ φράσεων καθίσταται προφανές ὅτι ὁ Μεθόδιος ἔχων ὑπ' ὄψιν τοὺς πρὸ αὐτοῦ συγγραφεῖς (καὶ τὰς Πράξεις Φιλίππου) συνδυάζει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν εἰκόνα τῆς «οἰκοδομῆς» τοῦ Ἐρμᾶ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν τοῦ Ἰγνατίου. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ πρώτου δανείζεται τὰ περὶ τῆς «οἰκοδομῆς» στοιχεῖα (τετραγώνου λίθοι

εὐθετοῦντες εἰς τὴν οἰκοδομήν, «κάτωθεν» (βυθός), «ἀνέλκονται» «ἐναρμόζονται»), ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰγνατίου τὴν παράστασιν τῆς μηχανῆς. Οὕτω διὰ τοῦ χωρίου τούτου ἐπανερχόμεθα καὶ πάλιν εἰς τὴν παράστασιν τοῦ Ἰγνατίου περὶ τοῦ σταυροῦ ὡς «μηχανῆς ἀναφερούσης καὶ ὕψους», ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ ἀνεχωρήσαμεν.

ΙΕΡ. ΙΕΡ. ΚΟΤΣΩΝΗΣ

Η Α. Μ. Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΖΑΚΥΝΘΟΝ

Ἐν μεγάλῃ καὶ ὅλως ἐξαιρετικῇ χαρᾷ ἡ νῆσος Ζάκυνθος διήλθεν ἐφέτος τὰς ἡμέρας τῆς ἐτησίας πανηγύρεως εἰς ἀνάμνησιν τῆς εἰς Ζάκυνθον ἐκ τῶν Στροφάδων μεταθέσεως τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Πωλιούχου αὐτῆς ἁγίου Διονυσίου ἐπισκόπου Αἰγίνης τοῦ θαυματουργοῦ, τὴν ὁποίαν λαμπρῶς ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς ἡ Α. Μακαριότητος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος, ἐκκληρώσας παλαιὰν ἐπιθυμίαν καὶ προσκληθεὶς παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου Χρυσόστομου.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀνεχώρησε τὸ προπαρελθὸν Σάββατον (20 Αὐγούστου) διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου «Σίμος», συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ αἰδέου. Πρωτοπρεσβυτέρου Γερασίου Ποταμιάνου καὶ τοῦ ἰδιαίτερου του Διακόνου Γαβριὴλ Ρεβίθη. Ἀπεριγράπτου δὲ κατανύξεως ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τὸν πλοῦν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τελεσθεὶς ἐν ἀνοικτῷ πελάγει ὁρθρος τῇ ἐντολῇ τοῦ Μακαριώτατου, ὅστις καὶ χοροστάτησε κατ' αὐτόν. Τὸ ἀτμόπλοιο, πλήρες εὐλαβῶν προσκυνητῶν Ζακυνθίων, μεταβαίνοντων εἰς τὴν ἰδιαίτεραν των πατρίδα, ὅπως προσκυνήσωσι τὸ σεπτὸν σκήνος τοῦ δοριτάζοντος προστάτου αὐτῶν, διελθὼν πρὸ ὀλίγου τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Πιτρῶν εὗρίσκει τὴν πρωτὴν τῆς Κυριακῆς (21 Αὐγούστου) ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἰονίου πελάγους. Τὴν 8ην ὁ κώδων τοῦ ἀτμοπλοίου ἐκάλει τοὺς συμπλωτῆρας εἰς κοινὴν προσευχήν, πρῶτος δ' ὁ σεπτὸς ποιμενάρχης ἔδιδε τὸ παράδειγμα πρὸς τὸ ὕψιστον καὶ ἱερὸν τοῦτο καθήκον. Ὁ ἱερεὺς, ἐνδυθεὶς ἐπιτορχήλιον, ἐξέφωνῃσεν «εὐλογητὸς ὁ Θεός», ὁ διάκονος ἀνέγνωσε τὸν ἐξάψαλμον, ὁ παρατυχῶς ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ ἔξ Ἀθηνῶν καλλιφώνος ἱεροψάλτης ἔψαλε τὰ Καθίσματα, τὰ εὐλογητήρια, τοὺς ἀναβιβασμούς, τὸ συναξάριον τῆς ἡμέρας, ὁ Μακαριώτατος ἔψαλε τὰς καταβασίας «Πεποικίλημένη τῇ θεῇ δόξῃ», ἠκολούθησεν ἡ τάξις τοῦ ἑωθινοῦ («Τιβεριάδος θάλασσα») καὶ μετὰ τὴν θ' ᾠδὴν τὰ ἐξαποστειλάρια, τοὺς Αἶνους, τὴν δοξολογίαν, τὰς περικοπὰς τοῦ ἀποστόλου καὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου ἐγένετο τὸ θεῖον κήρυγμα ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἀφορμὴν λαβόντος ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους ἀποστολικῆς περικοπῆς. Μᾶς παρουσίασεν δλοζώντανον ἐνώπιον μας τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, τὰ ταξειδιά του διὰ τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν, τὴν διδασκαλίαν του, τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν πάλιν του πρὸς τὸν εἰδωλολατρικὸν κόσμον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, πρὸς τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὴν κοσμικὴν ζωὴν τῆς ἐθνικῆς τότε ἐποχῆς τὰ δεινοπαθήματα, ἅτινα τὸν κατέστησαν ἱκανὸν νὰ μιμηθῇ

τὸν Κύριον τῷ ἔδωκαν τὸ δικαίωμα, ἵνα γράψῃ πρὸς τοὺς Κορινθίους «παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς μιμηταί μου γίνεσθε», μετὰ τὴν φράσιν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐτελείωσεν ἡ ἀποστολικὴ περικοπὴ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Καὶ μετὰ τὸ θεῖον τοῦτο κήρυγμα ἐπερατώθη καὶ ἡ προσευχή, ὁλόκληρος δ' ἡ χιλιάς καὶ πλέον τῶν συμπροσευχομένων ἐδόξασαν τὸν Θεόν, διότι εἶχον μαζύ των τὸν Μακαριώτατον, ὅστις τοὺς ἔφερε διὰ τοῦ κηρύγματος πλησίον τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν νῆσον Ζάκυνθον ἀφίκετο περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 21 Αὐγούστου. Ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ἀνῆλθον καὶ ἐχαίρεισαν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Χρυσόστομος, ὁ Καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς Στροφάδων καὶ ἁγίου Διονυσίου Πανος. Ἀρχιμ. Δανιὴλ Γιγάντες καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς Χωροφυλακῆς Ἀντ)χης κ. Θούας. Εἰς τὴν ἀποβάθραν ἀνέμενον καὶ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ὁ Νομάρχης, ὁ Δήμαρχος, ὁ Ἀστυνόμος αἱ λοιπαὶ ἀρχαὶ καὶ ὁλόκληρος ὁ ἱερὸς κλήρος τῆς νήσου. Τὴν προκυμαίαν εἶχον κατακλύσει πλήθη εὐσεβεῶς λαοῦ πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας, ἅτινα καὶ ἐπευφάνησαν μετ' εὐλαβείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ τὸν γεγαρόν Πρωθιεράρχην. Ἀποβιβασθεὶς ὁ Μακαρ. κατηνυθύνθη μετὰ τῆς ἀκολουθίας του καὶ τῶν ἐπισήμων εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ὅπου ὑπὸ τὰς εὐλογίας του ἐτελέσθη δοξολογία καὶ ἡ νοίχθη-ἡ τιμία λάρναξ τοῦ ἁγίου διὰ προσκύνημα. Ἐν τῷ ναῷ προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον ἐκ μέρους τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ὁ ἅγιος Ζακύνθου, εἰπὼν σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι αὐτὸς τε καὶ τὸ πνεῦμά του αἰσθάνονται μεγάλην χαρὰν ἐπὶ τῇ ποθητῇ ἀφίξει «τῆς γεραρᾶς σοφῆς ἐπιστημονικῆς κορυφῆς». Ὁ Μακαρ. ἀπήντησεν εἰς τὴν ὥραιαν προσοαλίαν τοῦ Σεβασ. θερμῶς εὐχαριστῶν καὶ ἐκφράζων τὴν χαρὰν του, διότι τῷ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ δεύτερον τὴν ἱστορικὴν νῆσον, προσκυνήσῃ καὶ αὐτὴς τὸν πάνσεπτον λείψανον τοῦ ἁγίου Διονυσίου, παραστῇ δὲ καὶ εἰς τὰς τελουμένας τελετάς, συνέστησε δὲ καὶ ὑπέδειξεν εἰς τὸ κατακλύσαν τὸν ναὸν πλῆθος τὴν ἀνάγκην τῆς ἐμμονῆς εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ. Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἀνῆλθον ἅπαντες εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ὅπου ἐφ.λοξενήθη ὁ Μακαριώτατος καὶ τὰ πλήθη ἀνερχόμενα ὑπέβαλλον τὰ σέβη των εἰς τὸν σεπτὸν πρωθιεράρχην τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριώτατου ἐτελέσθη μέγας ἑσπερινός, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου, συνοδευόμενος πάντοτε ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ζακύνθου καὶ τῆς ἀκολουθίας, ἐπεσκέφθη διάφορα χωρία τῆς νήσου καὶ δὴ τὸ χωρίον Μαχαιράδο, ἐν ᾧ εὗρίσκεται ὁ περικαλλέστατος ναὸς τῶν καλλινίκων μαρτύρων Τιμοθέου καὶ Μαύρας, ὃν τὸν βίον καὶ τὸ μαρτύριον ἀνέπτυξε διδασκτικώτατα εἰς τὸ συρρεῦσαν πυκνότατον πλῆθος, συνέστησε δὲ εἰς αὐτὸ πατρικῶς, ἵνα ἐκ τοῦ βίου αὐτῶν παραδειγματίζωνται οἱ τιμῶντες τὴν μνήμην αὐτῶν.

Τὴν ἐπομένην (22 Αὐγ.) ἐπεσκέφθη τὴν παλαιὰν ἱερὰν μονὴν τῆς «Ἀναφωνητηρίας», ἐνθα ἐμόνασεν ὁ

ἅγιος Διονύσιος καὶ ὅπου ὑπάρχει ἀκόμη τὸ κελλίον αὐτοῦ. Τὴν μεσημβρίαν ἔφθασεν εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Προδρόμου, ὅπου καὶ ἐγευματίσας. Τὸ ἀπόγευμα ἐπεσκέφθη τὸν μητροπολιτικὸν καὶ ἄλλους ναοὺς, τὸ Μουσεῖον καὶ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν.

Τὴν 23 Αὐγούστου μετέβη λίαν πρωτὶ εἰς τὴν λίμνην Κερίου, ἵνα ἴδῃ τὰς πηγὰς πετρελαίου καὶ νάφθης. Τὸ ἀπόγευμα ἐχοροστάτισεν εἰς τὸν μέγαν ἐσπερινὸν τῆς ἐορτῆς, κατὰ τὸν ὅποιον, ἐγκρίσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου, ἐτέλεσε διὰ τῆς κεκανονισμένης ἱερᾶς ἀκολουθίας τὴν ἐγκαθίδρυσιν εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦ καθηγουμένου τῆς μονῆς Στροφάδων καὶ ἁγίου Διονυσίου ἄξιωμα τοῦ ἀπὸ πολλοῦ ἐκτελούντος καθήκοντα ἡγουμένου Πανσο. Ἀρχιμανδρίτου Δανιὴλ Γυάντε.

Τὴν 24 Αὐγούστου, ἐορτὴν τῆς μεταθέσεως τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ὁ Μακαριώτατος ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου συμπαραστατουμένων ὑπὸ ἀρχιεπίσκοπων καὶ διακόνων, ὠμίλησε δὲ μετὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Διονυσίου, ἀναπτύξας ἰδιαιτέρως ὠρισμένα σημεῖα αὐτοῦ, ἰδίως τὰς σχέσεις πρὸς τὸν ὅσιον Γεράσιμον τῆς Κεφαλληνίας, καὶ προτρέψας τὸν λαὸν ὅπως μιμῆται τὴν ζωὴν τοῦ ἁγίου. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας ὁ Σεβ. Ζακύνθου παρουσίας ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς μονῆς εἰς τὸν Μακαριώτατον τὸν ἱερὸν κλῆρον τῆς νήσου, εἰς ὃν σὺν τῇ εὐλογίᾳ ἔδωκεν ὁ Μακαριώτατος τὰς δεούσας πατρικίς ὑποθήκας.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως ἐτελέσθη ἡ θεία λιτανεία τῆς ὁποίας ἡ μεγαλοπρέπεια ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ὑπερέβη πᾶσαν προηγουμένην, φανερώσασα ἅμα πόσον βαθύως εἶναι ἐρριζωμένον τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ μακρὰ πομπή, περικλειομένη ὑπὸ δυνάμεως ἀνδρῶν τῆς χωροφυλακῆς, προσέδιδεν ἐξαιρετικὸν θέαμα εἰς τὴν νήσον. Προηγούντο αἱ φιλαρμονικαί, ἡ ἑθνικὴ νεολαία, οἱ πρόδρομοι, ἡ νυκτερινὴ ἐπαγγελματικὴ σχολὴ κορασίων, τὰ ἑξαπτέρυγα καὶ τὰ λάβαρα τῶν ναῶν, ὁ ἱερὸς κλῆρος, τὸ σεπτὸν σκῆνωμα τοῦ ἁγίου, φερόμενον ὑπὸ ἐντεταλμένων πρὸς τοῦτο ἱερέων, ὁ Μακαριώτατος μετὰ τοῦ Σεβ. Ζακύνθου, καὶ ἀμέσως ἠκολούθησαν ὁ ὑπουργὸς κ. Μπούριμπουλῆς καὶ ἅπασαι αἱ πολιτικά, δικαστικά, δημοτικά καὶ στρατιωτικά ἀρχαὶ τῆς νήσου ἐν ἐπισήμῳ περιβολῇ, μυριάδες δὲ προσκυνητῶν ἠκολούθουν τὴν ἱερὰν λιτανείαν ἐν εὐλαβείᾳ καὶ κατανύξει. Μετὰ τὴν μακρὰν λιτάνευσιν κατέφθασεν ἡ πομπὴ περὶ τὴν ἐνάτην νυκτερινὴν ἔξωθεν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἀπὸ τοῦ τοῦ ἐξώστου τοῦ κωδωνοστασίου τοῦ ὁποίου ὁ Σεβ. Ζακύνθου ὠμίλησε πρὸς τὰ κατακλύσαντα τὸν χῶρον πλήθη.

Περὶ τὴν 10ην νυκτερινὴν πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ κ. ὑπουργοῦ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ δημάρχου Ζακύνθου γεῦμα εἰς τὴν θέσιν Κρονέριον, εἰς ὃ παρεκάθησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου, ἡ συνοδεία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως.

Ἀπαντήσας εἰς προσφώνησιν τοῦ Δημάρχου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος εἶπε περίπου τὰ ἑξῆς:

Αἰσθάνομαι μεγάλην χαρὰν εὐρισκόμενος κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην μετὰ τῶν Ζακυνθίων συνδαιτυμόνων, ἐν αἷς ἐκπροσωπεῖται καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία διὰ διαπρεποῦς μέλους τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως. Διότι ἡ Ζάκυνθος προκαλεῖ ἰδιαίτερον σεβασμὸν καὶ ἀγάπην παντὸς Ἑλλήνου. Τὸ πολυκύμαντον ἱστορικὸν τῆς παρελθόντος, οἱ ἀγῶνες αὐτῆς κατὰ τῆς ξενοκρατίας, ἡ ἀνάδειξις μακρᾶς σειρᾶς ἑλλήνων ἐνδόξων ποιητῶν, λογοτεχνῶν καὶ καλλιτεχνῶν, καὶ ὑπὲρ πάντα ταῦτα τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὁ μέγας ἑθνικὸς ἡμῶν ποιητὴς ἐνεπνεύσθη τὸν ἑθνικὸν ἡμῶν ὕμνον, ὅστις προκαλεῖ εὖ γὰρ βαθυτάτης συγκινήσεως εἰς τὴν καρδίαν παντὸς Ἑλλήνου, δικαιολογοῦσι τὴν ἐξαιρετικὴν ἀγάπην, ἣν πᾶς ἑλλήν αἰσθάνεται πρὸς τὴν νήσον ταύτην. Ἄλλ' αὕτη ἐξαιρετικὴν ἔχει σημασίαν καὶ ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως. Ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς αὐτὴν συνδέεται μετὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἰσαποστόλου Μαρίας Μαγδαληνῆς καὶ ἠτύχησε μὲν ἡ νήσος, ὑποστάσας τὰς καταπίσεις τῶν ξένων, ἀλλ' ἡδυνήθη μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ἰουίων νήσων νὰ συγκρατηθῇ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ καὶ ν' ἀναδείξῃ ἐξ αὐτῆς τοὺς παράγοντας τῆς διασώσεως τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης τῶν πατέρων μας. Μετ' αὐτῆς συνδέονται αἱ Στροφάδες νῆσοι, τῶν ὁποίων ἡ Μοιρὴ ὑλῆρξεν ἱδρυμα ἑλλήνων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ἀκούει δὲ τις καὶ σήμερον μνημονεύοντα τὰ ὀνόματα τοῦ Θεοδώρου Λασκάρεως, τῆς Εὐφῆνης Παλαιολογίνας, τοῦ Ἰωάννου ζ' Παλαιολόγου ὡς κτιτόρων καὶ ἀνακαινιστῶν τῆς Μονῆς τῶν Στροφάδων. Μετὰ τῆς ἱστορικῆς ταύτης Μονῆς ὁ ἅγιος Διονύσιος συνέδεσε τὴν Μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας, ἡ ἐχρημάτισεν ἡγούμενος καὶ ἐν ἡ σῶζεται σήμερον τὸ δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔζησεν ἅγιον βίον, παραμένων ἐπὶ αἰῶνας ἤδη ἀφθαρτος καὶ πηγὴ θαυμάτων καὶ διδασκαλίας διὰ τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῆς νήσου καὶ διὰ πάντας τοὺς Ἕλληνας. Οἱ ναοὶ τῆς νήσου, ἄνω τῶν 300, προκαλοῦσι τὸν κοινὸν θαυμασμόν, διότι πολλοὶ τούτων ἀποτελοῦσι καλλιτεχνικά Μουσεῖα, ὁ δὲ ὑπὸ ἀνέγερσιν ναὸς τοῦ ἁγίου Διονυσίου θ' ἀποτελέσῃ μεγαλοπρεπέστατον μνημεῖον τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ καὶ θ' ἀποβῇ ἀναμφιβόλως σπουδαῖον θρησκευτικὸν κέντρον, συνδεόμενον μὲ τὸ ἱερὸν καὶ θαυματουργὸν λείψανον τοῦ ἁγίου Διονυσίου. Ἡ νήσος Ζάκυνθος ἔχει νὰ καυχηθῇ, καὶ λίαν δικαίως, διὰ πολλὰ, ἀλλ' ἀναμφιβόλως τὸ μεγαλύτερον καύχημά της ἀποτελεῖ ὁ Ζάκυνθος ἁγ. Διονύσιος, ὅστις ζήσας βίον ἰδεώδη προκαλεῖ τὸν Ζακυνθινὸν λαὸν πρὸς τὰ χριστιανικά ἰδεώδη. Πρὸς αὐτὰ πρέπει νὰ τελεῖται ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός, διότι μόνον δι' αὐτῶν καὶ διὰ τῶν παραδόσεων τοῦ ἐνδόξου ἱστορικοῦ παρελθόντος θὰ δυνηθῇ νὰ διαμορφώσῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὸν νεώτερον Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ νὰ διανύσῃ ἱστορικὴν πορείαν ἐφ' ἀμύλλον πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μέσων χρόνων. Ἡ Ζάκυνθος τῶν μεγάλων ποιητῶν, καλλιτεχνῶν καὶ λογίων καλεῖται νὰ μετάρχη τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ἑ-

θνους, χαίρομεν δὲ διότι τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς ζωῆς ἡγεῖται ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου, ἔχων ἤδη νὰ ἐπιδείξῃ σπουδαίαν ἐκκλησιαστικὴν καὶ κοινωνικὴν δράσιν ἐν τῇ νήσῳ. Σὰς εὐχαριστῶ, κύριε Δήμαρχε, διότι μοὶ ἐδώκατε τὴν καλλίστην ταύτην εὐκαιρίαν νὰ ἐπικοινωνήσω μεθ' ὑμῶν καὶ τῶν λοιπῶν συνδαιτυμόνων, εὐχομαι δὲ ὅπως τὴν ὥραν καὶ εὐσεβῇ νήσον Ζάκυνθον περισκέπη πάντοτε ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγ. Διονυσίου, πολιούχου αὐτῆς.

Τὴν πρωΐαν τῆς 25 Αἰγίουστου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐχοροστάτησεν εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ Ναῷ τῆς μονῆς ἁγίου Διονυσίου καὶ κατόπιν μετέβη εἰς τὸ Νεκροταφεῖον, ὅπου ἐτέλεσε τρισάγιον ἐπὶ τῶν τάφων τῶν πρὸς Κύριον ἀποδημησάντων ὁρχιερέων Ζακύνθου καὶ ἑτερον γενικὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων Ζακυνθίων.

Περὶ ὥραν 1.30 μ.μ. ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόξενος λαὸς τῆς Ζακύνθου προέπεμψε τὸν δι' Ἀθήνας ἀναχωρήσαντα σεπτὸν Πρωθιεράρχην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκφράζων πρὸς αὐτὸν τὴν χαρὰν τοῦ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του.

Τὸ ἀτιμόπλοιον μετὰ τινος ὥρας ἠγυροβόλησεν εἰς Πάτρας, περὶ δὲ τὴν 9,15 μ.μ. ἀπῆλθε καὶ τὴν ἐπομένην λίαν πρωτὶ ἀφίκετο εἰς Πειραιᾶ ὁπότεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἔπεμψε πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ζακύνθου θερμότατον εὐχαριστήριον τηλεγράφημα, δημοσιευθὲν εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Ζακύνθου.

ΙΕΡΟΔ. ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΕΒΙΘΗΣ

ΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΚΟΥΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΕΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

[2]

Ἐν τῇ αὐτῇ Νεαρχῇ 123 (κεφ. 37) ὁ Ἰουστινιανὸς καθώρισεν ὅτι οὐ μόνον δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐκ διαθήκης ὁ μοναχὸς ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ αἵρεσις γάμου ἢ παιδοποιίας παρορᾶται πρὸς ὄφελος αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ κεφ. 41 διετήρησεν ὑπὲρ τοῦ μοναχοῦ, τὰ κληρονομικὰ αὐτοῦ δικαιώματα καὶ ἀπέσβεσεν ὑπὲρ αὐτοῦ πάντα λόγον ἀποκληρώσεως γεννηθέντα πρὸ τῆς ἀποκάρσεως. Ἐπὶ πλέον ἡ Νεαρχὴ 123 (κεφ. 40) ἐρρῶθιμισε πλὴν ἄλλων καὶ τὴν περίπτωσιν ἐκείνην καθ' ἣν συνεστῶτος τοῦ γάμου εἰς ἡ καὶ ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι ἡσπάζοντο τὸν μοναχικὸν βίον. Κατὰ ταύτην, ὁ ὑφιστάμενος γάμος ἐλύετο αὐτοδικαίως «καὶ δίχα διαζυγίου» ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ συζύγου εἰς τὴν Μονήν. Καὶ ἐὰν μὲν ὁ ἀνὴρ περιεβάλετο τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ὑπεχρεοῦτο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν προῖκα καὶ εἴ τι ἄλλο ἀπ' αὐτῆς ἔλαβε «καὶ ἐπὶ πλέον ἐκ τῆς γαμικῆς δωρεᾶς τοσοῦτον μέρος ὅσον ἐκ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνδρός ἡρμυζε τῇ γυναικί». Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ ἐκείρετο μοναχὴ ὁ ἀνὴρ εἶχε τὸ δικαίωμα παρακρατήσεως τῆς γαμικῆς δωρεᾶς καὶ «τὸν κάσσον τῆς

1. «Τὰς τοιαύτας αἰρέσεις ἀνισχύρους καὶ ἀντὶ μηδὲ γεγραμμένων εἶναι κελεύομεν.»

προικὸς τὸν ἀπὸ τελευτῆς τῆς γυναικὸς συμφωνηθέντα», τοῦναντίον ὅμως ὥφειλεν οὗτος καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτῇ τὴν προῖκα τῆς, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς αὐτῆς κατηγάλασε. Ἐὰν δὲ τέλος ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι περιεβάλοντο τὸ μοναχικὸν σχῆμα, τὰ μὲν προικιμαῖα σύμφωνα κατελύοντο, ὁ ἀνὴρ παρεκράτει τὴν γαμικὴν δωρεάν καὶ ἡ γυνὴ ἐλάμβανε τὴν προῖκα τῆς καὶ πάντα ἐρρῶθιμιζοντο κατὰ τρόπον ὅπως «εἰς ἕκαστος δίχα ζημίας τῶν ἰδίων ἀπολαύσῃ πραγμάτων, εἰ μὴ, ὡς εἰκός, ὁ μνηστήρ τῇ μνηστῇ, ἢ ἡ μνηστὴ τῷ μνηστῇ, ἢ ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικί ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ δωρήσασθαι ἢ συγχωρῆσαι βουληθεῖη». Τέλος, ἐν τοῖς λοιποῖς Κεφαλαίοις αὐτῆς, ἡ Νεαρχὴ αὕτη ἐρρῶθιμισε καὶ ἐτέρας δευτερευούσης σημασίας λεπτομερείας σχετικὰς μετὰ τὸν μοναχικὸν βίον.

II

Ἡ Ἰουστινιανέιος Νομοθεσία διὰ τῶν Νεαρχῶν 5,76, καὶ 123 κυρίως ὀυθμίσασα τὸ δίκαιον τῶν περιουσιακῶν συνεπειῶν τῆς μοναχικῆς κουρᾶς συνεπληρώθη διὰ τῆς Ν. 133. Ἐν τῇ Νεαρχῇ ταύτῃ (κεφ. 1) ἀνεπτύχθη σαφέστερον ἡ γενικὴ ἀρχὴ περὶ τῆς περιουσιακῆς ἀνικανότητος τῶν μοναχῶν ὥστε «μηδὲνα παντελῶς ἴδιον ἔχειν μηδὲν» διετάρχησαν δ' ἐν αὐτῇ διατάξεις ἐσωτερικῆς μᾶλλον φύσεως τοῦ μοναχικοῦ βίου¹.

Οὕτως ἐχούσης τῆς Νομοθεσίας ταύτης² κατὰ τὰς γενικὰς αὐτῆς γραμμάς, ἔξεταστέον ἤδη ποῖα συμπεράσματα καὶ παρατηρήσεις εἰσὶν ἐξακτέαι ἐκ τῆς νομικῆς πλοκῆς αὐτῆς.

A. Ἡ νομικὴ φύσις τοῦ μοναχισμοῦ.

Ἡ νομικὴ φύσις τοῦ μοναχισμοῦ δὲν δύναται νὰ υπαχθῇ εἰς τοὺς παρὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ἰδρυθέντας πρότερον θεσμούς, καθ' ὅσον αὕτη εἶναι ἀποτέλεσμα ἰδιαίτερας τάξεως πραγμάτων προκινῆσθαι ἐκ τῆς ἐξελλεξεως τοῦ μοναχισμοῦ ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει. Κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ἰουστινιανέιου νομοθε-

1. Βασ. 4. (1.11).

2. Κυρίως ἡ σχετικὴ πρὸς τὸ θέμα ἰουστινιανέιος νομοθεσία περικλείεται ἐν ταῖς Νεαρχαῖς 5,76,123, καὶ συμπληρωματικῶς 133. Τὰ πρὸ τῶν νεαρχῶν τούτων ἰουστινιανέια νομοθετήματα ἅτινα ἡσχολήθησαν περὶ τῶν μοναχῶν, οὐδόλως θίγουν τὸ ζήτημα τῆς περιουσιακῆς ἱκανότητος αὐτῶν ὅπερ ἐρρῶθιμισαν αἱ Νεαρχαί. Οὕτως ἔχει καὶ ἡ ἐν τῇ Νεαρχῇ 123 κεφ. 37 ἐπαναληφθεῖσα διάταξις: 52 [53] pr. § I. C. de episcopis et clericis i. 3 (ἐτ. 531) δι' ἧς μεταξὺ ἄλλων ἀνεφέρετο (§ 13) ὅτι ἐὰν διὰ τελευταίας διατάξεως ἐπιβληθῇ ἀποκατάστασις ἢ ὑποκατάστασις ἐν περιπτώσει ἀπαιδίας, ὁ δὲ γεγραμμένος γίνῃ μοναχός, ἢ ἀποκατάστασις ἢ ὑποκατάστασις περιαιρεῖται ὁ δὲ μοναχὸς δικαιούται νὰ διαθέσῃ ἐν ζωῇ ἢ αἰτίᾳ θανάτου τὰ καταληφθέντα καθ' ὃν ἐγκρίνει εὐσεβῇ τρόπον. Ὡσαύτως ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα συνετάγησαν ὁ I. 54 [56] § 5, 6 C. de episcopis et clericis i. 3 ἐν ᾧ ὁ Ἰουστινιανὸς δρᾷ ὅτι τὸ μοναχικὸν σχῆμα οὐδεμίαν ἐπιφέρει μεταβολὴν εἰς τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα τοῦ τέκνου ὅπερ ἐγένετο μοναχός, καὶ ἡ ἐν ἐτ. 534 ἐκδοθεῖσα διάταξις (περιληφθεῖσα ἐν τῷ Κώδικι I. 55 (57) C. de episcopis et clericis i. 3) σχετικὴ πρὸς τὴν ἀπαγόρευσιν ἐκποιήσεως μοναστηριακῶν κτημάτων.

σίας, ὁ μοναχὸς ὑπόκειται εἰς ἰδιαιτέραν πειθαρχίαν συμφώνως καὶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Πατέρων αὐτῆς, οἵτινες ἐδίδασκον τὴν πενίαν ὡς μοναχικὴν ἀρχήν. Οὕτως ὁ Μέγας Βασίλειος εἶχε πολὺ προγενεστέρως ἐν τοῖς Ἐπιτιμίοις κατακρίνη πάσαν συναλλαγὴν ὡς ἕξης: «Εἰ τις κέκτηται τι ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἢ ἔξω τοῦ μοναστηρίου ἔατω ἀκοινώνητος» (ἱγ' Migne 316. 1308) καὶ «δεῖ τὸν προσερχόμενον θεῷ ἀκτημοσύνην ἀσπάζεσθαι κατὰ πάντα καὶ καθηλωμένον εἶναι τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ» (ἐπιστ. KB' Migne τόμ. 32 σ. 288).

Κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς νομοθεσίας αὐτῆς, «ἡ συγγένεια τοῖς μοναχοῖς οὐκ ἔστιν, τὸν ἐν οὐρανῷ ζηλώσασαι βίον»¹, οἱ μοναχοὶ εἶναι «ἱεροὶ ἀγωνισταὶ» διὰ τὴν «τοῦ κρείττονος βίου κατόρθωσιν»², ὁφείλουσι δὲ παντελῶς «ἴδιον ἔχειν μηδὲν» καὶ ἐν κοινῷ ζῆν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν»³. Τοσαύτη δ' ἦτο ἡ τοῦ μοναχισμοῦ ἐπίδρασις ὥστε «εἰ συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος ἢ ἡ γυνὴ μόνη» εἰς μοναστήριον εἰσῆρχετο, ὁ γάμος διελύετο «καὶ δίχα διαζυγίου»⁴. Ἐπὶ πλέον προσδιωρίζετο, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη, ὅτι ἅμα τῇ εἰσόδῳ τοῦ μοναχοῦ εἰς τὴν Μονὴν συνηκολούθουν «πάντως τὰ πράγματα, κἂν εἰ μὴ ῥητῶς εἰσάγειν ταῦτα» (ὁ μοναχὸς) «φήσειε».

Οἱ παλαιότεροι συγγραφεῖς οἱ παραδεχθέντες ὅτι ἡ νομικὴ φύσις τοῦ μοναχισμοῦ δύναται νὰ προσομοιωθῇ πρὸς ἐναλλαγὴν προσωπικῆς καταστάσεως (capitis deminutio) καὶ ὑπεξουσιότητά⁵, παρεσύρθησαν, προφανῶς, ἐκ τῆς παρὰ τῷ μοναχῷ ὑπάρξεως τῆς ἀνικανότητος ὅπως διαθέτῃ τὰ τῆς περιουσίας αὐτοῦ κατὰ βούλησιν. Διότι πράγματι τὰ ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν τέκνα ἦσαν ἀπέναντι τοῦ οἰκοδεσπότου ὑποτεταγμένα καὶ οὐχὶ αὐθύπαρκα ὄντα (alieni juris homines alieno juri subjecti)⁶.

Πλὴν ὅμως ὑπῆρχον διαφοραὶ μεταξὺ τῆς μοναχικῆς καταστάσεως καὶ τῆς καταστάσεως ὑπεξουσιότητος. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανείου Δικαίου ὁ ὑπεξούσιος ἠδύνατο νὰ εἶναι κύριος χρεμάτων, πλὴν τοῦ πατρικοῦ τοιοῦτου (peculium pro-

fectitium) οὕτινος ἡ κυριότης παρέμενε τῷ πατρί¹. Τὰ χρηματία ταῦτα ἦσαν α) τὸ στρατιωτικὸν χρηματικὸν (peculium castrense), ἥτοι τὸ σύνολον τῶν παρὰ τοῦ ὑπεξουσίου κτηθέντων ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ ιδιότητα (in castris) διατιθέμενον δὲ παρὰ τοῦ ὑπεξουσίου κατὰ κυριότητα², β) τὸ οἰκονομικὸν χρηματικὸν (peculium quasi castrense)³, ἥτοι τὸ σύνολον τῶν παρὰ τοῦ ἀνηλίκου κτηθέντων ἐκ δημοσίας ἢ αὐλικῆς ὑπηρεσίας, ἀνῆκον καὶ τοῦτο κατὰ κυριότητα εἰς αὐτὸν, γ) τὸ ὁμαλὸν ἀπροσπόριστον χρηματικὸν (peculium adventitium⁴), καθ' ὃ πάσα κτήσις τοῦ ὑπεξουσίου ὁποθενδήποτε πλὴν τοῦ πατρὸς προερχομένη, ἀνῆκεν μὲν κατὰ κυριότητα εἰς τὸν ὑπεξούσιον κατ' ἐπικαρπίαν δὲ τῷ πατρί, καὶ τέλος δ) τὸ ἔκτακτον ἀπροσπόριστον χρηματικόν⁵ τὸ ὁποῖον περιελάμβανε πάσαν κτήσιν ἀνήκουσαν τῷ ἀνηλικῷ ἐφ' ἧς ὁ πατὴρ δὲν ἔχει τὴν ἐπικαρπίαν εἴτε δυνάμει τῆς θελήσεως τοῦ παρέχοντος, εἴτε δυνάμει τοῦ Νόμου εἰς ἐξαιρετικὰς τινὰς περιπτώσεις⁶.

Ὁ μοναχὸς ὅμως, ἐπὶ οὐδενὸς χρηματίου, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου εἶχε δικαίωμα, καὶ οὔτε ποτὲ ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τις τὰ ἐναντία ἐφ' ὅσον ὁ Νόμος ρητῶς ὥριζεν ὅτι «εἰς ἐλθόντι συνακολουθήσει πάντως τὰ πράγματα κἂν εἰ μὴ ῥητῶς εἰσάγειν ταῦτα φήσειε, καὶ οὐκ ἔσται κύριος αὐτῶν οὐκ ἔτι κατ' οὐδένα τρόπον»⁷, καὶ ἐπὶ πλέον, ἐθέσπιζεν «μηδένα» (μοναχὸν) «ἴδιον ἔχειν μηδέν»⁸.

Ἄλλ' ἐπὶ πλέον αἱ θεωρίαι αὗται τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ μοναχισμοῦ εἰς ὑπεξουσιότητα καὶ capitis deminutio κατεργάσθησαν ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης ὡς μὴ στηριζόμεναι ὀχι μόνον ἐπὶ τῆς οὐσίας τῶν Νόμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς λογικῆς. Διότι ἐὰν πράγματι ὁ μοναχὸς ἐπέιχε θέσιν ὑπεξουσίου καὶ capitis minutus καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ ὑποβαλλόμενοι εἰς περιορισμοὺς πρὸς διάθεσιν τῆς περιουσίας τῶν θά ἔπρεπε νὰ θεωροῦνται καὶ αὐτοὶ ὡς ὑποκείμενοι εἰς τὰς αὐτὰς διατάξεις καὶ ἰδίᾳ οἱ ἐπίσκοποι οἵτινες ὅμως κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ αὐτοῦ δικαίου ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑποβάλλονται εἰς περιορισμοὺς⁹, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπαλλάσσονται τῆς ὑπεξουσιότητός¹⁰.

Οὕτως, ἀναμφισβήτητον τυγχάνει, ὅτι ἡ νομικὴ

1. Πρὸβλ. Νεῖλου περὶ μοναστικῆς ἀσκήσεως καὶ Χρυσόστομου ὁμιλίαν Ζ' εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους § 4.5 εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους § 4. Συνόδου Χαλκηδ. κδ', Τρούλλου μθ.—ὄρα καὶ Ἰωάννου τῆς Κλίμακος Δογ. ΚΓ' (Migne, T. 88, σ. 969) καθ' ὃν «Μοναχὸς ἐστὶ τάξις καὶ κατάστασις ἀσωμάτων ἐν σώματι ὕλικῃ καὶ ὁμαρῇ ἐπιτελουμένη. Μοναχὸς ἐστὶ ὁ μόνον τῶν τοῦ Θεοῦ ἐχόμενος ὄρων καὶ λόγων ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πράγματι. Μοναχὸς ἐστὶ βία φύσεως διηνεκῆς καὶ φυλακῆς αἰσθήσεων ἀνελλιπῆς. Μοναχὸς ἐστὶν ἡγνισμένος σῶμα καὶ κεκαθαρμένον στόμα καὶ πεφωτισμένος νοῦς...»—ὄρα Δημ. Πετρακάκου, Οἱ Μοναχικοὶ Θεσμοὶ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνθὰ ἐκτίθενται λεπτομερῶς οἱ κανόνες τοῦ Μ. Ἀντωνίου σ. 20 ἐπ. τὰ περὶ κοινοβίων σ. 43 ἐπ. καὶ τὰ περὶ τῶν κανόνων τοῦ Μ. Βασιλείου σ. 136 ἐπ.

2. Νεαρά 133 κεφ. 3. 3. Αὐτόθι.

4. Νεαρά 133 κεφ. 1.

5. Νεαρά 123 κεφ. 40.

6. Γλώσσα εἰς Νομ. Siqua mulier καὶ Νεαρ. 5 κεφ. 5 Salycetus ἐπὶ τοῦ Ν. 13 Κ. (1,2).

7. Regelsberger, Αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Δικαίου τῶν Πανδερτῶν T.I. § 69 σ. 332.

1. Windscheid—Πολυγένης § 518, Κρασσῶς—Πράτσιας § 177 ἐπ.

2. Λιβαδάς, Περὶ τῆς οὐσίας τοῦ ὑπεξουσίου τέκνου ἥτοι περὶ τοῦ τῶν χρηματίων θεσμοῦ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν καὶ τὸ νεώτερον ἀστικὸν τῆς Ἑλλάδος δίκαιον, ἐν Ἐφ. Ἑλλ. Γαλλ. Νομολογίας ΔΕ' σ. 253.—Δεμερτζῆ, Οἰκον. Δίκαιον, τευχ. β. (1937) σ. 377.—Windscheid Πολυγένης § 516,1.

3. Λιβαδά ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 258 σημ. 6. Δεμερτζῆ σ. 378. Windscheid—Πολυγένης σ. 516 σημ. 2.

4. Ἀραβαντινοῦ Π. Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ θεσμοῦ τῆς τακτικῆς ἀπροσπόριστου περιουσίας τῶν ἀνηλίκων. ἐν Νομ. Ἐπιθ. Τ. Β'.

5. Λιβαδά ἐνθ' ἀνωτ. ΔΕ' σ. 326—334, Κρασσῶς—Πράτσιας § 215, Δεμερτζῆ σ. 382.

6. Ν. II. Κ. qui testam. 6.22, Βασ. 35.3. 11.

7. Νεαρά 5 κεφ. 5.

8. Νεαρά 133 κεφ. 1.

9. Νεαρά 131 κεφ. ιγ.

10. Ὁρα Μομφερράτου, αὐτόθι σ. 93.

φύσεις τοῦ μοναχισμοῦ, κατὰ τὰ ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ Δικαίῳ τεταγμένα, εἶναι ὅλως ἰδιόρρυθμος. Τὸ χαρκτηριστικὸν τῆς ἰδιορρυθμίας ταύτης εἶναι ἡ μείωσις τῆς ἱκανότητος δικαίου καὶ δικαιοπραξίας παρὰ τῷ μοναχῷ. Ὁ μοναχὸς δὲν ἔχει τὴν περιουσιακὴν ἱκανότητα δλδ. τὴν ἱκανότητα τοῦ ἔχειν καὶ κτᾶσθαι δι' ἑαυτὸν δικαιώματα περιουσιακά. Πᾶν ὅ,τι κτᾶται προσκυροῦται τῇ Μονῇ. Ἡ προσωπικότης αὐτοῦ διατηρεῖται πλήρως καὶ ἔχει οὕτως τέλεια τὰ κληρονομικὰ αὐτοῦ δικαιώματα. Αἱ ὑποχρεώσεις του δὲν ἀποσβέννυνται, δύνανται δ' οὕτως νὰ δηλώσῃ βούλησιν ἔχουσιν πληρὴ νομικὴν ἐνέργειαν¹.

¹Ἐπεται συνέχεια ΧΡΥΣΟΣΤ. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗΣ

1. Ε. Νικολαΐδου Περί τῆς μοναχικῆς ἀκτημοσύνης ἐν τῷ κοινῷ καὶ τῷ Ἑλληνικῷ Ἐκκλησιαστικῷ Δικαίῳ, Ἱστορικὴ καὶ Δογματικὴ Ἔρευνα ἐν Ν. Πανδέκταις Κουντουριώτου Τ. Ζ' σ. 820.

ΒΑΣ. Κ. ΕΞΑΡΧΟΥ
ΥΠΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΑΥΤΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗΝ

[4]

Δὲν θέλομεν ἐνταῦθα νὰ εἰσέλθωμεν καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῶν τροφίμων—πλὴν τῆς ποιήσεως—εἰς τὴν μουσικὴν τῆς λατρείας, ἀφοῦ εἶναι γνωστὰ τὰ συμβαίνοντα. Τὰ λεγόμενα π. χ. θρησκευτικὰ ἔσματα, ἅτινα περιλαμβάνονται εἰς τὰ συνήθη διδασκτικὰ βιβλία, ἔχουσι πολλάκις πλὴν τοῦ περιεχομένου καὶ κοσμικὴν ἢ καὶ ξενικὴν τεχνοτροπίαν, ἥτοι μουσικὴν ξένην καὶ ἀντίθετον ἐνίοτε τῆς ἐν χρήσει ἐνεργοῦ λατρευτικῆς μουσικῆς· διὰ τοῦτο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐλάχιστα ὑποβοηθεῖται—ἀν δὲν παρακωλύεται μάλιστα—ἡ ὁμαλὴ καὶ πλήρης εἰσοδὸς τοῦ νέου ἀνθρώπου εἰς τὴν ζωὴν τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας. Ἄλλ' οὕτως ἐπέχεται σύγκρουσις τῶν γενεῶν μὲ τρομακτικὰ διὰ τὸ μέλλον ἐπακόλουθα!

Ἡ ἐπιστημονικὴ λοιπὸν ἔρευνα τῆς φύσεως καὶ τῆς συστάσεως καθόλου τῶν στοιχείων τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ἣν ἐπιτελεῖ τὸ δεύτερον τοῦτο μῆμα τῆς λειτουργικῆς ἐπιστήμης, ἀναμφιβόλως ὑποβοηθεῖ ἢ δύνανται νὰ ὑποβοηθήσῃ καὶ τὴν θεωρίαν καὶ πρᾶξιν τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς. Οὕτως ὅμως συντελεῖ ἐν ταυτῷ ἢ δύνανται νὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ παρ' ἡμῖν καὶ καθόλου.

Γ. Τρίτον, εἵδομεν, ἔρχεται τὸ *μῆμα τῆς ψυχολογικῆς ἐρεῦνης τῆς λατρείας*. Εἵπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ψυχολογία τῆς λατρείας ἐξετάζει τὸ, πῶς ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἀνθρώπου παρουσιάζεται ἡ λατρεία. Ἐρευνῶνται δηλαδὴ ὑπ' αὐτῆς τὰ διάφορα ψυχικὰ φαινόμενα καὶ γεγονότα, αἱ μορφαὶ ψυχοφυσικῆς καὶ λοιπῆς ἐνεργείας, οἱ νόμοι, οἵτινες διέπουν αὐτὰ καὶ καθεξῆς. Ἄλλ' ἐνῶ ἡ ψυχολογία τῆς λατρείας ἐξετάζει ἀπλῶς τὸ πῶς ἐμφανίζεται ἡ λατρεία ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ χριστιανοῦ ἢ τοῦ ἀνθρώπου καθόλου, ἡ ψυχολογία τοῦναντίον τῆς

ἀγωγῆς ἢ τῆς μορφώσεως καθόλου ἔργον ἔχει, ὥς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἵπομεν, νὰ ἐξετάσῃ τὰ ψυχικὰ γεγονότα καὶ φαινόμενα, ὅσα συνδέονται μετὰ τῆς γενέσεως ἥτοι ἀνελίξεως τῆς προσωπικότητος. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ λατρεία ὥς ὑποκειμενικὴ κατάστασις εἶναι μέρος τῆς συνόλου προσωπικότητος, ὑπόκειται ἐπίσης εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ψυχολογίας τῆς μορφώσεως ἢ παιδαγωγικῆς ψυχολογίας. Κατὰ τὴν ἔρευναν ὅμως ταύτην δὲν τίθεται τὸ πρόβλημα καθ' ὃν τρόπον ὑπὸ τῆς ψυχολογίας τῆς λατρείας, δηλ. «Πῶς ἐμφανίζεται ἡ λατρεία ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἀνθρώπου», ἀλλ' ὅλως διαφόρως καὶ ὁλοκληρωτικῶς, ἥτοι «πῶς διαπλάσσεται ὁ ἀνθρώπος δοκιμάζων ἥτοι ζῶν τὴν λατρείαν»¹. Τὸ ὅλον δηλ. πρόβλημα τίθεται ἐξ ἐπόψεως παιδαγωγικῆς ἥτοι μορφωτικῆς.

Ἄλλ' ἵνα φθάσῃ τις εἰς θέσιν καὶ λύσιν τοῦ προβλήματος, «πῶς διαπλάσσεται ὁ τρόφιμος λατρεύων»; κατ' ἀνάγκην πρέπει πρότερον νὰ γνώσκῃ «πῶς λατρεύει ἢ δύνανται νὰ λατρεύῃ ὁ τρόφιμος». Ἄλλ' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἔργον τῆς ψυχολογίας τῆς λατρείας. Ἐντεῦθεν ἔπεται, ὅτι ἡ ψυχολογία τῆς λατρείας δὲν προσφέρει ἐξ ἑαυτῆς ἔτοιμον λύσιν, ἀλλ' οἶονεὶ ἐκβιάζεται ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐντόνως νὰ ἐτοιμάσῃ καὶ προσφέρῃ τὴν λύσιν, διότι οὕτω θὰ ὑπάρξῃ καὶ ἡ ἀπαραίτητος βάσις διὰ τὸ οἰκοδόμημα τῆς μορφωτικῆς ἥτοι τῆς παιδαγωγικῆς ψυχολογίας. Ἀτυχῶς καὶ ἡ πρᾶξις μαρτυρεῖ σήμερον μεγάλην ἑλλειψιν καὶ στοιχειωδῶν πολλάκις σχετικῶν γνώσεων.

Διότι ἐὰν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὸν τρόπον ὀργάνωσης καὶ διεξαγωγῆς τῶν ἑορτῶν καὶ ἄλλων λατρευτικῶν θεσμῶν διὰ τοὺς ἐνήλικας, στρέψωμεν δὲ τὴν προσοχήν μας μόνον εἰς τοὺς ἀνηλίκους, θὰ ἴδωμεν, ὅτι καὶ εἰς τὰ κατηχητικὰ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ σχολεῖα μας πολλὰ ἐκ τῶν ὀριζομένων καὶ τελουμένων εἶναι λίαν ἀκατάστατα καὶ—ὥς λέγεται—ἀντιπαιδαγωγικά. Ἄνευ ἀναζητήσεως π. χ. τῆς καταλλήλου ὥρας, τοῦ καταλλήλου περιβάλλοντος, τῶν καταλλήλων στοιχείων καὶ μορφῶν τῆς λατρείας καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα μετ' αὐτῶν συνδέονται, γίνεται—ἄς τὴν κάμῃ ὁ Παντοδύναμος!—λατρεία!! Φαίνεται, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐξακολουθεῖ ὑπάρχουσα ἡ πρωτόγονος πολλάκις καὶ ἀφελὴς ἀντίληψις, ὅτι τάχα αἱ ἐξωτερικαὶ λέξεις καὶ κινήσεις κατ' ἀνάγκην καὶ πάντοτε ἔχουσι καὶ γεννῶσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἀντίστοιχον ψυχικὴν διάθεσιν καὶ κατάστασιν. Ἐνεκα δὲ τῆς ἀφελείας ταύτης ἀπαιτεῖται ἢ καὶ ἐτοιμάζεται ἡ ἐξωτερικὴ φαινομενικὴ—τυπικὴ, ὥς λέγεται—ἐκτέλεσις

1. Περί ὁμοίων διακρίσεων πρβλ. W. Arp, Das Staatsbewusstsein. Ein Beitrag zur Bildungspsychologie. Hamburg 1930, σελ. 1—3 καὶ F. Stieckrath, Das geometrische Erleben des Kindes in seinem Werkschaffen. Eine bildungspsychologische Studie. Hamburg 1930, σελ. 1 κ. ἐξ. Ἀμφότεραι αἱ ἐργασίαι αὗται ἀνήκουν εἰς τὴν παιδαγωγικὴν κατεύθυνσιν τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Ἀμβούργου G. Deuchler. Περί τῆς ψυχολογίας τῆς μορφώσεως βλέπ. καὶ τὴν προγραμματικὴν μελέτην τούτου «Möglichkeiten und Grenzen der experimentellen Pädagogik. (Pädag. Magazin H. 1059. Erziehungswiss. Arbeiten, herausg. v. G. Deuchler H. 3). Langensalza 1926.

πράξεων κλπ., ἔστω καὶ ἂν ἡ διάθεσις καὶ τὸ φρόνημα τῶν τροφίμων ἢ παντελῶς ἐλλείπωσιν ἢ ἀκόμῃ εἶναι καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα πρὸς τὰ ἐξωτερικῶς συμβολιζόμενα!

Δὲν ἐπιτρέπει τὸ περιορισμένον τοῦ χρόνου, ὅπως ἐπεκταθῶμεν ἐνταῦθα εἰς λεπτομερεστέραν ἐκθεσιν τῶν σφαλερῶς γινομένων. Πιστεύω, ὅτι καὶ διὰ τῶν ὀλίγων ὡς ἄνω ὑποδηλωθέντων συνεννοήθημεν περὶ τίνος ἀκριβῶς πρόκειται. Ἡ ἀνάγκη τῆς ψυχολογικῆς γνώσεως τῆς θρησκείας καὶ ἰδίᾳ τῆς λατρείας εἶναι μεγίστη, ἵνα οὕτω καὶ ἡ παιδαγωγικὴ ψυχολογία λάβῃ ποτὲ καὶ τὴν ἀναμενομένην βοήθειαν, ὥστε νὰ μὴ παραπαίῃ ὅλως ἀφελῶς καὶ ἐμπειρικῶς.

Δ. Ἄς ἔλθωμεν τέλος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς χριστ. λατρείας. Μεγάλαι ἐποχαὶ ἔσχον πάντοτε καὶ μεγάλην θρησκευτικὴν ἔφεσιν. Διότι τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν εἶναι πάντοτε συνδεδεμένον μετὰ τῶν κεντρικωτάτων ῥιζῶν τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, τρέφει αὐτὰς καὶ ἐκνύωνει τὸν ἄνθρωπον εἰς ὄντως προσωπικότητα. Τί δὲ ὑπάρχει μείζον καὶ ὑψηλότερον ἀπὸ τοῦ Θεῖου, τὸ κέντρον δηλαδὴ τοῦ Σύμπαντος, τὴν ἀφετηρίαν καὶ τὸ τέμα πάσης πνευματικῆς ζωῆς; Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἐποχὴν, ἥτις ἔχει στεγνὰ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῆς καὶ εἶναι ἀνίκανος νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἐκ Θεοῦ προσφερομένην ὄντως ζωὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἀκριβῶς ἡ λατρεία ἀποτελεῖ, ὡς γνωστόν, τὴν κυρίαν μορφήν τῆς ἐμφανίσεως τῆς θρησκευτικότητος, κατ' ἀνάγκην εἶναι αὕτη καὶ τὸ κριτήριον ἢ τοῦλάχιστον ἐν τῶν κυρίων κριτηρίων διὰ τὸ ὕψος—ἢ τὸ βάθος—, εἰς ὃ εὐρίσκεται ἐκάστη ἐποχὴ.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ ἔρευνα τῆς ἱστορίας τῆς χριστ. λατρείας παρέχει ἐν τῶν κυρίων μέσων εἰς κατανόησιν, πλὴν τῆς ἱστορίας τῆς καθόλου Χριστιανικῆς, καὶ τῆς καθόλου ἱστορίας τοῦ χριστιανικοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Κατ' αὐτὸν ὅμως τὸν τρόπον δύναται νὰ ὑποβοηθῇ καὶ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν τῆς χριστ. ἀγωγῆς, ἀφοῦ θὰ παρέχῃ ἑτοιμοὺς σχεδὸν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν τὸ σχετικὸν ἱστορικὸν ὕλικόν. Ἐν προκειμένῳ ὅμως πολὺ ὀλίγον ἐπετελέσθη ἐν τῷ καταρτισμῷ τοῦ προγράμματος τῶν Σχολείων μας, γενικῶν τε καὶ κατηχητικῶν, ὥστε καὶ πολὺ μεγάλη χρεὶα ὑποβοηθήσεως νὰ ὑπάρχῃ.

(Συνεχίζεται)

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

εἰς τὸν Μέγαν Πρωτεύκδικον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Γεώργιον Παπαδόπουλον, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ ὑπὸ τοῦ Πρωτονοταρίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Ἑμμ. Ι. Φαράκα.

Μακρὰν τοῦ ἱερωτάτου τῆς Ὁρθοδοξίας Κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον ἐξειλίχθη πᾶσα ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ ζωὴ, ἐξεδήμησέ πρὸς Κύριον ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Ἀρχὸν Μέγας Πρωτεύκδικος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Γεώργιος Παπαδόπουλος καὶ σήμερον φιλοστόργως κηδεύεται ὑπὸ τῆς θυγατρὸς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ τετιμημένον τοῦτο τέκνον τῆς Μητρὸς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη-

σίας. Βαθέως δὲ θλίβεται ὁ Σεπτὸς Προκαθήμενος τῆς κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ Παναγιώτατος Οἰκουμ. Πατριάρχης καὶ ὁ Σεπτὸς Πρωθυεράρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μεγ. Πρωτεκδίκου.

Ὁ θεσμὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχόντων τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου—Μεγ. Λογοθέτου, Μ.γ. Χαρτοφύλακος καὶ Χρονογράφου, Μεγ. Πρωτεκδίκου καὶ λοιπῶν, πάντοτε μὲν, κυρίως δὲ μετὰ τὴν Ἀλῶσιν τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἐκκλησίαν εὐεργετικὸς. Ἄνδρες τὸ ἔθνικόν φρόνημα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἀκμαῖον καὶ ἄσβεστον διατηροῦντες, ἄνδρες ὑπὸ βαθυιάτης εὐσεβείας διαπνεόμενοι, ἄνδρες σοφοί, συνέσει καὶ παιδείᾳ κομῶντες ἀμφιλαφεῖ, ἀνώτατα δὲ πολλὰκις ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἀξιώματα κατέχοντες, ἄνδρες τοιοῦτοι, διὰ τῶν στενῶν αὐτῶν σχέσεων πρὸς τοὺς κυβερνῶντας, ὑπῆρξαν πάντοτε ἐπὶ τόσους αἰῶνας πολῦτιμοι Ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες, δεξιοὶ πολλὰκις σύμβουλοι καὶ παραστάται τοῦ Πατριάρχου, ἀποσοβούντες ἐκάστοτε, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς, τοὺς ἐπιπροσθιόντας κινδύνους. Διὰ τοῦτο δὲ δικαίως ἀπέβησαν υἱοὶ προσφιλεῖς τῆς Ἐκκλησίας, Ὅτις οὐδέποτε ἔπαυσε διὰ στοργῆς καὶ τιμῆς αὐτοὺς περιβάλλουσα.

Βεβαίως ὁ προκείμενος σεπτὸς νεκρὸς δὲν κατεῖχε πολιτικὰς θέσεις καὶ ἀξιώματα, ἀλλ' ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἐκκλησίας, Ὅτις προσηκόντως αὐτὸν ἡμῶν ἀπονεύμασα αὐτῷ, πᾶν δικαίως, ἐν τῶν αἰωμάτων Ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων, τὸ τοῦ Μεγάλου Πρωτεκδίκου, ὅπερ οὗτος κατ' ἀξίαν ἐτίμησε διὰ τῆς εὐσεβείας, διὰ τῆς εὐρείας ἐκκλ. παιδείας, διὰ τῆς εὐλαβικοῦς τηρήσεως τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς συμβολῆς αὐτοῦ εἰς τὴν κωδικοποίησιν ἀρχαίων ἐθιμῶν καὶ διατυπώσεων εἰς τὴν ἐκκλ. τάξιν ἀναφερομένων.

Κυρίως ὅμως καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος διακριθεὶς διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίου Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἀξιολογωτάτην δράσιν αὐτοῦ, ὑπῆρξεν ὁ πρωτοπόρος καὶ ἐμπνευστὴς πάσης ὑπὲρ αὐτῆς κινήσεως ὡς τε δημοσιογράφος καὶ συγγραφεύς, ὡς πρόεδρος τοῦ ἐν ΚΠόλει Μουσικοῦ Συλλόγου «Ὁρφῆος», ὡς ἰσόβιος γεν. γερματεὺς τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκκλ. μουσικοῦ Συλλόγου καὶ ὡς Διευθυντὴς τῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου τούτου. Ἐνθουσιώδης λάτρης τῆς πατρίου ἡμῶν μουσικῆς ὁ ἀείμνηστος, ἰεὸς ἔτι μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐν ἔτει 1881, ἀποφοίτησιν αὐτοῦ ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν ἔργον, ἐν ᾧ ἀνεδείχθη εἰς τῶν διασημοτέρων ἐκκλησιαστικογράφων, εἶχε τὴν φαινήν ἐμπνευσιν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς μέχρι τότε ἀνεξερευνήτου ἱστορίας τῆς Ἐκκλ. ἡμῶν Μουσικῆς. Θερμὸς δὲ θιασώτης καὶ ἐνθουσιώδης ἐπόστολος καὶ κήρυξ τῆς διασώσεως καὶ καλλιεργείας τοῦ σεμνοῦ, ἀρχαιοπρεποῦς καὶ τῇ μεγαλειώδει ἐκκλ. ἡμῶν ὕμνογραφία συμφυοῦς μουσικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας συστήματος, μετὰ ζήλου ὑπερημύνθη τούτου, οὐ μὴν δ'

ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν μακρὸν τῆς 50ετοῦς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀθλήσεως δόλιχον σθεναρῶς ὑπὲρ τοῦ πολυτίμου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἡμῶν κειμήλιου ἀγωνισθεὶς, ἀνέδειξεν ἑαυτὸν ὁρμηρότατον τῆς παρ' ἡμῖν μουσικοφιλολογικῆς κινήσεως ἱεροφάντην, ἐκτιμηθέντα διὰ τὸ ἀκραιφνὲς πνεῦμα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς τὴν σεβασμίαν ἐκκλ. παράδοσιν ἀφοσιώσεως, ὅπερ ἐψύχου αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγῶνάς του.

Ἐὰν ὁ ἐν ἀγίοις Πατὴρ ἡμῶν Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, νεκρολογῶν τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον ἔλεγεν «Ἀθανάσιον ἐπαινῶν ἀρετὴν ἐπαιέσμαι», δὲν θὰ εἶμαι ἴσως ὑπερβολικός, ἐὰν εἶπω: «Τὸν Γεώργιον Παποδόπουλον ἐπαινῶν, τὴν Βυζαντινὴν Ἐκκλ. ἡμῶν Μουσικὴν θὰ ἐπαιέσω». Ὅπως! ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλ. Μουσικὴ, ἡ διάσωσις, διατήρησις καὶ καλλιέργεια τῆς Βυζ. Μουσικῆς ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ του, ἡ λατρεία του, ἡ στοργὴ του. Ἀμελικτος ὑπάρχων ἐχθρὸς τῆς ὀθνείας καὶ ξένης πρὸς τὰς ἐκκλ. καὶ ἐθνικὰς ἡμῶν παραδόσεις Μουσικῆς, τὸ πᾶν ὑπὲρ τῆς Βυζ. Μουσικῆς ἔπραξε συγγράφων, δημοσιογραφῶν καὶ ἐν μεγάλας καὶ ἐπισήμοις συγκεντρώσεσιν ὁμιλῶν. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζει τὸν πόνον τῆς ψυχῆς του ἐν τινι τῶν περισπουδάστων αὐτοῦ ἔργων:

«Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, ὅτε ὁ ἐκ Δυσμῶν δίκην χειμάρρου λάβρως εἰσρέων ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολιτισμός, πάσας τρεπόμενος τροπὰς, ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς ἐκείνος, ἤρξατο κατακλύζων πᾶσαν εὐγενῆ τοῦ Γένους κληρονομίαν, ἀνεφύη παρ' ἡμῖν ζήτημα σπουδαιότατον, ἐθνικὸν ἅμα καὶ ἐκκλησιαστικόν, ἀπαύγασμα πάντως τυγχάνον τῆς νέας εὐρωπαϊκῆς παιδεύσεως καὶ ἀνατροφῆς ἡμῶν, ἀφορῶν δὲ εἰς τὸ τιμαλφὲς τῶν μακαρίων προγόνων ἡμῶν κειμήλιον, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν. Τὸν σάλον ἡγειρὰν τινες τῶν κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας εἰς τὴν Ἑσπερίαν παρειακιστῶν ματαιοσόφων ὁμογενῶν, οἵτινες ἐν πολλοῖς μὴ διακρίνοντας τὰ ὀθνεῖα καὶ ἀλλότρια τῶν ἰδίων καὶ πατρῶν, μηδὲ τὴν δύναμιν καὶ σημασίαν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν θησαυρῶν, κατὰ γοροῦσι τῆς χροῖφ προεβυτάτης καὶ δόξῃ κλεινοτάτης ἱεράς ἡμῶν Μουσικῆς, ἣν παρ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων παραλαβοῦσα διακρατεῖ ἀραρότως ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, καὶ ἀποφαίνονται ἐκ πλάνης ἐν τῇ ἀκραίῳ δημοκρατίᾳ τῶν σκύψεων αὐτῶν, ὅτι οὕτῃ ὅλως παρεφθάρη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ὀθνεῶν μελῶν, προτείνοντες ἅμα ἡ ἀποσκορακισθῇ οὕτῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ περιβάλλοντος τῆς Ἐκκλησίας, ἣ περιβλήθῃ διὰ τοῦ μανδύου τῆς τετραφώνου ἁρμονικῆς μουσικῆς!...».

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ γράφων καὶ διαλεγόμενος, βεθὺς γνώτης τῆς τάξεως, τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχων, ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὁ ἀείμνηστος ἀφιέρωσεν ἐν γένει μὲν, ὡς ἐρρήθη, εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς σεπτῆς τῶν ἱερωτέρων παραδόσεών μας Κιβωτοῦ, τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Βυζ. Μουσικῆς καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ εἰς τὴν συγγραφὴν ἔργων ἀξιολογωτάτων, τὰ ὅποια αὐτὸν μὲν ἐτίμησαν, τὴν δὲ Ἐκκλ. ἡμῶν μουσικὴν φιλολογίαν, ἥτις ἀτυχῶς ὑπῆρξε πτωχὴ εἰς τοιαῦτα ἐπιστημονικὰ ἔργα, ἐπλούτισαν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ «*Συμβολαὶ εἰς*

τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς» ἐπλήρωσε μέγα κενὸν καὶ πᾶς τις περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς ἀσχολούμενος εἰς τὸ περισπούδαστον τοῦτο ἔργον, ὡς εἰς κλεῖδα καὶ πρῶτην πηγὴν καταφεύγει. Οὐ μόνον δὲ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ μουσικῇ ἐπιφανέστατοι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ ξένοι πολλὰκις ἔγραψαν ἐπαινοῦντες αὐτὸ καὶ κρίσεις τὰ μάλιστα εὐμενεῖς περὶ αὐτοῦ ἐκφέροντες...

Μετὰ τὸ πρῶτον τοῦτο ἔργον αὐτοῦ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις καὶ ἐτέρου ἐπίσης ἀξιολόγου μουσικοφιλολογικοῦ συγγράμματος ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς*» μεγάλως ἐπίσης ἐκτιμηθὲν ὑπὸ τῶν φίλων τῆς Μουσικῆς μας. Ὅθεν δικαίως χαρακτρίζεται ὡς ὁ Ἡρόδοτος τῆς Βυζ. Ἐκκλ. Μουσικῆς, ὅτι πρῶτος καὶ μόνος αὐτὸς διὰ τῶν μνησθέντων περισπουδάστων αὐτοῦ συγγραμμάτων ἱστορήσας τὴν περιπετειώδη, ἀλλὰ καὶ περιδοξὴν τῆς μουσικῆς ταύτης ἐξέλξιν.

Μολονότι δὲ, ὡς συμβαίνει παρ' ἡμῖν, οἱ συγγραφεῖς ἐπιστημονικῶν ἔργων οὐ μόνον δὲν ἱκανοποιῶνται ὀλίκῳ, ἀλλὰ καὶ ζημιοῦνται, ἐξ ἰδίων δαπανῶντες καὶ εἰς δυσβάστακτα χρέη ὑποβαλλόμενοι πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἰδέας καὶ ἡθικῆς αὐτῶν ἱκανοποίησιν, ὁ Μέγας Πρωτεύκειος Γ. Παπαδόπουλος δὲν ἀπεδυσπότησεν, ἀλλὰ διαπιστῶν τὴν ἔλειψιν πονήματος, εἴτε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, εἴτε ἐν εὐρωπαϊκῇ τινι γλώσσῃ περιλαμβάνοντος τοὺς ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων ἄχρι σήμερον ἐπιφανεῖς Ἑλλήνας μελωδοὺς, ὕμνογράφους, μελογράφους καὶ μουσικούς, τοὺς τε γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους, ἀπεξεδύθη εἰς πολύπνον καὶ πολυχρόνιον ἀγῶνα πρὸς πλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης. Ἐγκατερέσας χρονίαις καὶ λιπαραῖς μελέταις καὶ ἐρευνᾶς εἰς τοὺς μουσικοὺς κώδικας τῶν διαφόρων βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, νέον ἐξεπόνησε πολύτιμον σύγγραμμα, τὸ «*Λεξικὸν Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς*» ἐν τῷ ὅποιῳ ἀπεθησαύρισε πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι ἡ ἀγνοία ἐπὶ ὁλοκλήρους αἰῶνας παρεμέλησεν, ὅτι οἱ γινόμεναι περὶ ὕμνογράφων καὶ μελογράφων νώτερον κριτικαὶ ἐρευνᾶι ἀνέτρεψαν καὶ συνεπλήρωσαν, καὶ ὅσα περὶ φανῇ ὁ ὅμας ὕμνογράφων καὶ μουσικῶν τῆς ἐκκλησίας ἐκ τῶν ἄλλοτε καταγλαϊσάντων τὸ μουσικὸν ἡμῶν στερέωμα ἐξεπήδησαν ἥδη τὸ πρῶτον εἰς τὸ φῶς ἐκ τῆς ἀφανείας καὶ τοῦ τάφου.

Πρὸς ἐκδοσιν τοῦ πολυτίμου ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἔργου τούτου, μεθ' ὅλον τὸ βάρος, ὅπερ ἔφερε τῶν 78 ἐτῶν του, καὶ τὴν κατατρυχούσαν αὐτὸν ἀσθένειαν, ἤλθεν εἰς Ἀθήνας. Ἀτυχῶς ὅμως, πρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς πέρας, ὁ θάνατος κατέλαβεν αὐτόν, ἀπορφανίσας τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην καὶ τέχνην ἱεροφάντηρος θερμοῦ καὶ ἐργάτου αὐτῆς ὁρμηροῦ. Θὰ ἦτο δὲ μεγάλη ἀνακούφισις διὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἂν τὸ προσφιλέστατον τοῦτο τέκνον τῆς φρεπονίας του ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἐπ' ὠφελείᾳ ὄντως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς φιλολογίας· διότι πολλὴν κεκρυμμένην καὶ ἀγνωστον καὶ πολύτιμον ὕλην θὰ δωροφορήσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ

καὶ τῷ Ἔθνει καὶ θὰ γνωρίσῃ παντὶ φιλόστοιχῳ, δημογενεὶ καὶ ξένῳ, πατέρας, πατρὶς, ἀποκειμένους εἰς λήθην ἐν παλαιάτοις ἐγγράφοις καὶ κώδιξι Βιβλιοθηκῶν, θὰ παραμείνῃ δὲ τὸ ὄνομα τοῦ διορητοῦ συγγραφῶς ἀλλήστον εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Ὁ Μέγας Πρωτεύδικος Γεώργιος Παπαδόπουλος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀναστραφεὶς μετὰ τῶν ἀειμνήστων Πατριαρχῶν, Γερόντων καὶ λοιπῶν Μητροπολιτῶν, βαθύτατον ἔτρεφε σεβασμὸν πρὸς τὰς Σεπτὰς ἐκείνας μορφάς, τὰς ὁποίας καὶ ἀπηθανάτισε διὰ τοῦ εὐλάβειαν καὶ νίκην στοργῇ ἀποπνέοντος ἔργου αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ σύγχρονος Ἱεραρχία», ἐν ᾧ μετὰ τῶν βιογραφιῶν τῶν σεβασμίων ἐκείνων τῆς Ἐκκλ. Ἱεραρχίας φυσιογνωμιῶν συνυφαίνεται καὶ ἡ ἐξιστόρησις τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας ζητημάτων (προνομιακοῦ, μοναστηριακοῦ, βουλευτικοῦ κλπ.). Διὸ καὶ τὸ ἀξιόλογον τοῦτο ἔργον ὑπέγραψε καὶ θὰ ὑπάρχῃ σπουδαία πηγὴ διὰ τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν Ἀλωσιν καὶ δὴ κατὰ τὴν τελευταίαν 50ετίαν.

Τούτων πάντων ἔνεκεν ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία ὑπερβαλλόντως ἡγάπα αὐτόν, οἱ παταγώτατοι Πατριαρχαὶ ἀπὸ Διοιουσίου τοῦ Ε' μέχρι τοῦ νῦν σεφοῦ τῆς Ἐκκλησίας Ἰθύντορος μετὰ πολλῆς στοργῆς περιέβαλλον καὶ διὰ τοῦ Μεγάλου Ἐκκλ. Ὁφφίου τοῦ Μεγάλου Πρωτεύδικου αὐτὸν ἐτίμησαν καὶ ἡ Σιωνίτις Ἐκκλησία τὸς πλουτίμους τοῦ ἀνδρὸς ὑπηρεσίας ἐπιβορβεύουσα ἀνεκήρυξεν αὐτὸν Ἱερότην τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Τὸν σθεναρὸν δὲ καὶ ἐνδελεχῇ ἀγῶνα ἐν γένει μὲν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἰδίᾳ δὲ ὑπὲρ τῆς Βυζ. Ἐκκλ. Μουσικῆς ἀγωνιζόμενος ὁ λόγιώτατος αὗτος καὶ δξυνούστατος ἀνὴρ, ὁ ἀριστοκρατικὸς καὶ ἀξιοπρεπὴς τὴν ἐμφάνισιν Μέγας Πρωτεύδικος δὲν ἡμέλεισε καὶ τῶν ἐπιβεβλημένων αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ὑποχρεώσεων, διακριθεὶς ὡς ἔντιμος, καὶ φιλόστοργος σύζυγος καὶ πατὴρ προσηκόντως μορφώσας καὶ ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου ἐκθρέψας τὰ τρία ἀγαπητὰ αὐτοῦ τέκνα, εἰς τὰ ὁπία, καταλλήλως ἀποκατεστημένα καὶ ἐπίζηλον ἐν τῇ παρ' ἡμῖν κοινωνίᾳ κατέχοντα θέσει, καταλείπει θησαυρὸν ἀνέκλειπτον τὴν ἀγῆστον καὶ ἔντιμον μνήμην αὐτοῦ.

Καὶ Σὺ μὲν, σεπτὲ Ἀρχὸν Μέγας Πρωτεύδικε, πιστῶς ἐπετέλεσας τὸ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος καθήκον. Ἡ δὲ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ὑστάτην ταύτην στιγμήν Σε τιμᾷ διὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Πατριαρχικοῦ Ἀποκρισαρίου Αὐτῆς, ἡ Σεπτὴ Ἱεραρχία Σε προπέμπει διὰ δῶν ἐνθέρμων εὐχῶν Τῆς, ἡ σεμνὴ χορεία τῶν ἱεροφαιτῶν τοῦ Ἐκκλ. Μουσικοῦ Συλλόγου «Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός» ἐκδηλοῦσα τὴν πρὸς τὸν μέγαν αὐτῆς διδάσκαλον εὐγνωμοσύνην ἐν συγκινήσει βαθεῖᾳ ἀνέμελψέ σοι τοὺς ἐξοδίους ὕμνους καὶ τὰ φίλτατα τέκνα σου φιλοστόργως κυκλοῦντα τὸ σεπτὸν σκῆῶς Σου θεομὰ μετὰ πάντων ἡμῶν καταλείβουσι δάκρυα.

Αἰωνία Σου ἡ μνήμη.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Νὰ λησμονηθῇ.

Ἡ «Ὁρθοδοξία» Κωνσταντινουπόλεως ἀφορμὴν λαμβάνουσα ἐκ τῆς ἐφέτος συμπληρώσεως πεντακοσίων ἐτῶν ἀπὸ τῆς πολυεσχηνεύτου ἐκείνης φλωρεντινῆς ψευδο-οἰκουμενικῆς καὶ ψευδενωτικῆς συνόδου τοῦ 1438, ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πέντε αἰῶνες μετὰ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδοσύνοδον», ἐρωτᾷ «ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποπειράς ἐκείνης μετὰ 500 ἔτη;» ἀπαντᾷ ὅτι ὁλόκληρὸς ἡ ἐκτοτε ἱστορία τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως δὲν ἔπαυσε νὰ διακηρύττῃ: «Μεγαλυτέρα ἀπομάκρυνσις τῶν ὁρθοδόξων ἀπὸ τῆς καθολικῆς (=παπικῆς) Ἐκκλησίας, δημιουργία αἰσθημάτων ἀποστορῆσεως κατὰ τῶν Λατίνων», καί, «ἐπειδὴ ἐμπράκτως ἀπέτυχε τὸ ἔργον τῆς ἐνώσεως ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐξητήθη καὶ ἐπεδιώχθη ὁ διὰ τῶν μοναχικῶν ταγματίων καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἰησουϊτικῶν—πρόσθετες καὶ τῆς ἰησουϊτικῆς μεθόδου τῆς οὐνίας—προσηλυτισμοῦ τῶν ὁρθοδόξων κατ' ἄτομα, ἰδρυθήσαν διὰφορα προπαγανδιστικὰ σχολεῖα ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν Ἀνατολῇ». Τῷ 1484 σύνοδος ἐν Κωνσταντινίᾳ κατεδίκασε τὴν ψευδοσύνοδον ἐκείνην, περὶ τὰ μέσα τοῦ 15^{ου} αἰ. ἐθεσπίσθη ὁ ἀναβαπτισμὸς τῶν προσερχομένων εἰς τὴν ὁρθοδοξίαν παπικῶν, συλλήβδην εἰπεῖν τὸ μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν χάσμα ἀπέβη σὺν τῷ χρόνῳ περισσότερον ἀγεφύρωτον ὅχι τόσον λόγῳ τῶν ἀσημάντων ἄλλως μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δογματικῶν διαφωνιῶν, ὅσον, κυριώτατα, διὰ τὴν περὶ τοῦ πρωτείου καὶ τοῦ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα ἀντίληψιν τῶν ρωμαϊκῶν. Ἐῖνε ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐπ' ἐσχάτων παρατηρουμένη παγκριστιανικὴ τάσις πρὸς ἀμοιβαίαν ἀντίληψιν ἐν πνεύματι καλῆς θελήσεως ἐφάνη ἐπηρεάσασά πως καὶ τοὺς παπικοὺς κύκλους, συμπάθεια δέ τις ἐν πνεύματι ὁλονὲν χριστιανικῶς συνετῶς καλλιεργουμένη θὰ συνέβαλλεν εἰς ἀμβλύνσιν τῶν ἀναμνήσεων κακίστου παρελθόντος. Ἀλλὰ ὁ κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον ἐπιχειρηθεὶς πανηγυρικὸς ἐν Φλωρεντίᾳ ἐορτασμὸς τῆς πεντακοσιετηρίδος ἐνὸς δραματικοῦ πραξικοπήματος, ἀποτελέσαντος μαύρην σελίδα τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας καὶ σίγμα εἰς τὸ σῶμα τῆς καθ' ὅλον Ἐκκλησίας, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ τῇ ἐγκρίσει πάντως τοῦ Βατικανοῦ πραγματοποιήσας ἐν τῇ βασιλικῇ τῆς Φλωρεντίας διὰ πομπῶδους βυζαντινῆς λειτουργίας τὸ ἀξιοθρήνητον τοῦτο «ἑωβίλατον» Ἀρχιεπίσκοπος Φλωρεντίας Καρδινάλιος Dalla Costa ἐνεφάνισεν ἑαυτὸν ὡς τὸν φορέα τοῦ γνησίου παπικοῦ πνεύματος, τοῦ διὰ τῶν αἰώνων ἐνιαίως μαρτυρουμένου ἀπέναντι τῆς ὁρθοδοξίας. Ἐαυτὴν θὰ ὠφελήσῃ ἡ παπικὴ Ἐκκλησία ἂν θελήσῃ νὰ παραδῶσῃ εἰς λήθην πλήρη τὰς ἀνυχριστιανικὰς παρεκτροπὰς σκοτεινοῦ παρελθόντος. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ πείσῃ ὅτι καὶ τὰς ἀποδοκιμάζει καὶ οἱ διαρρέυσαντες χριστιανικοὶ αἰῶνες καὶ ὠφέλιμον προσέσθησαν εἰς τὴν πείραν τῆς.

*

Τὸ ψήφισμα τῶν διασπερῶν ἀγγλῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν «Ταξιδευοῦσαν Ἑλληνικὴν Λέσχην» (The hellenic travelling Club), ὧν αἱ κατὰ τὸ περυσινὸν εἰς Συρίαν καὶ

Παλαιστίνη ταξίδιον διαλέξεις, ἐν αἷς καὶ μία τοῦ καθηγητοῦ κ. 'Α. Ἀλιβιζάτου περὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν διανοῶν προβλημάτων, ἐξεδόθησαν εἰς ἴδιον τόμον. ὡς ἦδη καὶ ὁ τύπος ἀνεγράψεν, ἐκφράζει τὴν ἀπόλυτον ἀξίαν τῆς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεως καὶ τῶν ἡθικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, μερικώτερον δ' εἰσηγείται α) τὴν ἀνάγκην δράσεως τῶν ἀπανταχοῦ χριστιανῶν ἐπὶ τῇ βάσει ἐνιαίας χριστιανικῆς ἰδεολογίας ἀνεξαρκήτως τοῦ δυνατοῦ ἢ μὴ τῆς συνεργασίας τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, β) τὴν ὑπὸ πάντων τῶν χριστιανῶν ἐπαρμογήν τῶν ἡθικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, γ) τὴν ὑπὸ πάντων θεοντολογικῇ ὑποστήριξιν τοῦ θθενδήποτε καὶ ἐξ οἰουδήποτε πολιτεύματος προερχομένου ἀγαθοῦ ὡς καὶ τὴν ἀπόκρουσιν ἐξ οἰαςδήποτε κυβερνήσεως προξενουμένου κακοῦ, δ) τὴν ἀντίστασιν κατὰ πολιτικῶν ἀξιώσεων προσβαλοῦσιν τὴν ἀπόλυτον τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως ἀξίαν, ε) τὴν ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν κυβερνήσεων τῶν χωρῶν τῶν ἐν τῷ χριστιανικῷ πνεύματι, σ) τὴν ἀρραγὴν τῶν χριστιανῶν πρὸς τοὺς ἐκασταχοῦ διωκομένους διὰ τὰς θρησκευτικὰς τῶν πεποιθήσεις, ζ) τὴν συμβολὴν πάντων πρὸς δημοκρατίαν μιᾶς κοινωνίας ἔθνων βασιζομένης ἐπὶ τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ η) τὴν ὑποχρέωσιν τῶν χριστιανῶν νὰ ἐπιδεικνύωσιν πρὸς ἀλλήλους πνεῦμα ἀγάπης μακρὰν παντὸς φανατισμοῦ, μίσους, προσηβολῆς καὶ ἀναξιοπρεπεῖς προσηλυτισμοῦ. Ἐπίκαιρον καὶ ὁντως σωτηριῶδες κήρυγμα ἐπιφανῶν ἀνδρῶν κατὰ τὴν τόσον τετραγαμένην σημερινὴν ἐποχὴν, τὸ ὅποion πρέπει νὰ ἐνωτισθοῦν πάντες οἱ ὀπουδήποτε γῆς χριστιανοί.

Περὶ λήγοντα τὸν παρελθόντα Αὐγουστον ἐν Λάρβικ τῆς Νορβηγίας συνεκροτήθη συνέδριον τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου φιλίας τῶν ἐθνῶν διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, αὐτῶν, ὡς ἦδη ἀνεγράψαμεν, ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Συμβουλίου μετέσχεν ὁ καθηγητὴς κ. Δ. Μπαλάνος. Τὸ συνέδριον ἀπηρτίσθη ἐξ 80 ἀντιπροσώπων 27 ἐθνῶν. Τὰ κυριώτερα θέματα, ἐφ' ὧν ὁμίλησαν διάφοροι ἀντιπρόσωποι, ἦσαν τὸ ζήτημα τῶν προσφύγων καὶ ἀπατρίδων (ἦτοι τῶν ὑπὸ τῶν κρατῶν διωκομένων Ἰουδαίων καὶ μὴ Ἰουδαίων), περὶ τοῦ ἔθνικοῦ ἢ μὴ ἔθνικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐκκλησίας, καὶ περὶ τῆς ἐξέγερσιν καὶ τῶν μέσων ἐπιταύσεως αὐτῆς. Ματὰ τὸ πέρας τῶν συζητήσεων τὸ συνέδριον ἐδέχθη ψηφίσματα: περὶ μερίμνης ὑπὲρ τῶν ἐξ Ἰσπανίας προτεστάντων προσφύγων, περὶ ἐκφράσεως συμπάθειας πρὸς τὴν ἐν ἀκρότητι ὑπὸ τῆς Ἰαπωνίας πολέμῳ δοκιμαζομένην Κίναν, ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ρωσίᾳ διωκομένους ὑπὸ τοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος χριστιανούς καὶ περὶ ἐκφράσεως διαμαρτυρίας κατὰ τοῦ βομβαρδισμοῦ ἀνοχυρώτων πόλεων. Ὁ κ. Μπαλάνος ὁμίλησεν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἐκκλησίας, ἀντέκρουσε δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ δανοῦ ἐπισκόπου Νόακ κακηθετῆσαν ἀθλίαν δῆθεν ἐγκαταστάσιν ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐκ αὐτῆν καταφυγόντων ὁρμητῶν προσφύγων, ὑπὲρ τῶν ὁπερὶ τὸ ἐλληνικὸν κράτος ἔλαβε σὺν τῷ χρόνῳ ἦν καὶ περὶ τῶν ἐλλήνων προσφύγων πρόνοιαν.

Ὁ ρουμανικὸς τύπος δημοσιεύει μίαν συγκινητικωτάτην προσευχὴν τῆς πρὸ τινος θανούσης βασιλίσσης τῆς Ρουμανίας Μαρίας. Ἐξ αὐτῆς ἀποσπῶμεν τὸ ἀκόλουθον καταληκτικὸν τμήμα: «...καὶ διὰ τοῦτο κατευθύνω πρὸς τὸν θρόνον Σου, Θεέ, τὴν προσευχὴν μου: Δός μοι δύναμιν, ἀπότρεψον πάντα τῆς τύχης τὰ πλῆγματα, δός νὰ κυριερχώμαι παντὸς φόβου καὶ νὰ ὑπομείνω πᾶσαν τρικυμίαν. Δός, Θεέ, ἀκατόβλητον ὑπομονὴν καὶ θέλησιν ἵνα νικήσω πόντας τοὺς ἀναξίους πειρασμούς, δός νὰ εἶμαι ἀνδρεία εἰς πᾶν, ὅτι ἀγαθὸν καὶ δίκαιον καὶ νὰ ἐξέλθω νικητρία ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῶν περιστροφῶν τῆς τύχης. Δός μοι ψυχὴν ἡρωίδος ἵνα δύναμαι νὰ συμπεριζώμαι τὰς δοκιμασίας τῶν ἄλλων, καρδίαν μεγάλην διὰ νὰ ἀγαπῶ ὅλους ὅσους κανεὶς δὲν ἀγαπᾷ, καρδίαν συγκινώμενην, συγχωροῦσιν ἐβδωρηκονταίως ἐπὶ. Δός μοι τὸ δῶρον τοῦ λόγου διὰ νὰ δύναμαι νὰ παρηγορῶ τοὺς ἀπελπιζομένους, τὸ δῶρον τῆς συμπαθείας ὥστε ἡ πρὸς μετριομένην χεὶρ νὰ μὴ ἀποτελῇ ἀπλὴν χειρονομίαν. Ἐπί-

τρεψον, Κύριε, νὰ κρατῶ τὸ μέτωπον ὕψηλόν, ὅχι ἀπὸ οἰσίν καὶ ὑψηλοφροσύνην, ἀλλὰ χάρις εἰς καθαρὰν, ὡς κρύσταλλος, συνείδησιν ὅτι δύναμαι νὰ ἀνένιζω τοὺς πάντας ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ ὅματα. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ τελευταία ὥρα, δός ἵνα ἐν τῇ καρδίᾳ μου μὴ ἀπομείνῃ πικρία πρὸς οἰονδήποτε, ἵνα μηδεὶς ἐμφανῇ σθὴ ὡς ἐχθρὸς μου, ὥστε, καθ' ἣν στιγμήν ἐμφανισθῶ ἐνώπιόν Σου, νὰ ταῖνω πρὸς Σὲ χεῖρας πρὸς εὐλογίαν ἐλαφράς, ὡς πτερὰ. Ἐὰν δὲ κανεὶς ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης μὲ ἐνθυμηθῇ, ἐπίτρεψόν μοι, Κύριε, νὰ τῷ ἐμφανισθῶ μὲ μεριδίαν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ δῶρα εἰς τὰς χεῖρας, μὲ τὸ φῶς τῆς πίστεως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἐκείνης τῆς πίστεως ποὺ κινεῖ δρῆ. Ἀμήν».

* Ἡ ἀστυνομία τῆς Ἰαπωνίας ἀπηύθυνε πρὸς τὸν χριστιανικὸν ἐν τῷ κράτει κλήρον καὶ πρὸς τοὺς χριστιανούς διευθυντάς σχολείων ἐρωτηματολόγιον περιέχον ἐρωτήσεις περὶ τοῦ τί φρονοῦν οἱ χριστιανοὶ περὶ Θεοῦ, περὶ τοῦ ἰαπωνικοῦ πανθέου, περὶ τοῦ ἰάπωνος αὐτοκράτορος καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν προγόνων, περὶ τοῦ κύρους τῆς ἀγ. Γραφῆς ὡς πρὸς τὰς αὐτοκρατορικὰς ἀποφάσεις, περὶ τῆς λατρείας τῶν προγόνων καὶ τῆς εἰς τὰς ἱεροτελεστίας συμμετοχῆς ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ναοῖς, περὶ τοῦ κύρους τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, τῶν σχέσεων τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὸ «ἰαπωνικὸν πνεῦμα» καὶ περὶ ἄλλων τινῶν ζητημάτων ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὸ κράτος. Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἐδόθησαν ἤδη ἀτομικαὶ ἀπαντήσεις, αἱτινες ἀνεξαιρέτως διακρίνονται διὰ τὴν εὐκρίνειαν, πᾶσαι δὲ διερμηνεύουσι τὴν νόμιμον τῶν χριστιανῶν σχέσιν καὶ στάσιν ἀπέναντι τοῦ ἔθνους καὶ τῶν καθήκοντων τῶν ὡς πολιτῶν.

* Δίαν ἐνδιαφέρον ἄρθρον περὶ τῶν συγχρόνων αὐτοκτονιῶν δημοσιεύει εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ ὁ λονδίνος «Spectator» ἐξ ἀφορμῆς ὅσον περὶ αὐτοκτονίας γενικῶς ἔγραψεν ἐν τῷ «Practitioner» ὁ ἄγγλος κοθηγητὴς Sydney Smith. Κατ' αὐτόν, «ἡ αὐτοκτονία ὡς λατρικὸν καὶ κοινωνικὸν πρόβλημα δὲν ἐφελκυσεν ἔτι τὴν δέονσαν προσοχὴν, εἶνε δὲ ὅπως ἐκκλησιαστικὸν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐαλίᾳ 5—6 χιλιάδες αὐτοκτονοῦν ἑτησίως, ἰσάριθμοι δὲ ἀπόπειραι σημειοῦνται. Καθ' ἑκάστην δηλαδὴ ἑβδομάδα 200 συμπατριῶται οὐδεμίαν αἰσθάνονται ἱκανὴν πρὸς τὸ περιβάλλον, ἢ ἀνταρμυρίζονται ἑαυτοὺς τὸσον ἀπέλπιδας, ὥστε ἐπιθυμοῦν νὰ θέσωσιν τέμα εἰς τὴν ζωὴν των». Ὁ «Spectator» ἀποδίδει τὴν αὐτοκτονίαν ὡς τὸσον εἰς τὴν πτωχείαν καὶ τὴν ὑλικὴν ἀθλιότητα ἐν γένει, ὅσον εἰς ψυχικὴν καὶ κοινωνικὴν νόσον, ἐξαιρεῖ δὲ τὸ γεγονός ὅτι ὅπου ἡ καταδίκη τῆς αὐτοκτονίας εἶνε αὐστηροτέρα, ἐκεῖ παρατηρεῖται ὁ σημαντικὴ τῶν αὐτοκτονιῶν μείωσις. Εἰς τὰ καθολικά, φέρ' εἰπεῖν, κανόνια τῆς Ἑλβετίας τὸ ποσοστὸν τῶν αὐτοκτονιῶν εἶνε χαμηλότερον τῶν ἐν τοῖς προτεστάντικοις καντονίοις, εἰς τοὺς στατιστικῶς δὲ πίνακας, τοὺς ὁποίους ὁ Smith δημοσιεύει, τὰς ὀλιγοτέρας αὐτοκτονίας παρουσιάζει ὁ καθολικὸς κλήρος. Ἐπίσης παρατηρεῖται ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν αὐτοκτονιῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν αὐξήσιν τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ κτήμα του, τὸ ὅποion εἶνε ἐλεύθερος νὰ διαθέτῃ κατὰ βούλησιν. Ἐναντίον τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἐκφράζονται οἱ νόμοι, ὡς διερμηνεύει τῆς κοινωνικῆς φρικῆς καὶ ἀποστρεφτικῆς ἐκφύροντες τὴν καταδίκην τῆς αὐτοκτονίας ὡς ἡθικὴν περὶ αὐτῆς κρίσιν. Ἡ ἐννοία των δηλ. εἶνε ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ εἶνε ἑρμαῖον τῆς αὐθαίρεσας του, διότι ὁ ἀτομικὸς ἀνθρώπος εἶνε ταῦτοχρόνως καὶ κοινωνικὸν ὄν. Ὅσονδήποτε ὅμως καὶ ἂν οἱ κατὰ τῆς αὐτοκτονίας νόμοι ἐκφράζον τὴν κοινωνικὴν ἐπ' αὐτῇ φρίκην καὶ ὅσον-λογηθῇ, ἐξ ἄλλου, λέγει ὁ «Spectator»—ὅτι καλλίτερον θὰ ἦτο ἂν οἱ νόμοι ἦσαν ἀπαύγασμα ἀποφάσεως νὰ ἀναπλάσθῃ ὁ κόσμος κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἀποκατασταθοῦν οἱ ἔσμοι τῆς πίστεως καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐθύνης οἱ συνδεδεότες τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν ζωὴν. Τὸ κατόρθωμα ὅμως τοῦτο—λέγομεν ἡμεῖς—δύνα-

ται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς θρησκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ λαοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι διδάσκονται ὁποῖαν ἀξίαν ἔχει ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ, οὗ τοῦτο θεῖον δῶρον δὲν εἶνε ἐλεύθερον νὰ διαθέτουν κατὰ βούλησιν καὶ οὐ θὰ δώσουν λόγον εἰς τὸν Ζηροδότην διὰ τὴν κακὴν μεταχείρισίν του.

Περὶ τὰ μέσα ἀνεστῶτος μὲν ἐν Γενεύῃ θὰ συγκαταστήθῃ ἡ 8η διάσκεψις τῆς Διεθνούς Ἐπιτροπῆς «Pro Deo» κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς ὁποίας θὰ ἀνασκοπηθῇ ἡ ἐν ταῖς χώραις τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ διωγμοῦ κατάστασις, θὰ καταρτισθῇ σχέδιον δράσεως κατὰ τῶν διαγῶν τούτων καὶ θὰ μελετηθῇ ἡ διεθνὴς δράσις τῶν ἀθέων. Ἰδιάζουσα προσοχὴ θὰ ἐπιστηθῇ εἰς τὰς συνεπείας τοῦ ἐν Λονδίῳ συγκαταστήσομένου διεθνούς συνεδρίου τῶν ὀρθολογιστῶν.

Ὁ κ. Ramsay, μέλος τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος ἐν τῇ ἀγγλικῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, ὑπέβαλε πρὸ τινος νομοσχεδίου περὶ ἀπαγορεύσεως εἰς τοὺς ξένους νὰ μετέχουν ἐν Ἀγγλίᾳ τῆς ἀντιθρησκευτικῆς προπαγάνδας. Ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου τούτου εἶνε—ὡς ἐδήλωσεν ὁ ἴδιος—νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κομμουνιστικὴν ἢ ἐπαναστατικὴν προπαγάνδαν ἐν Ἀγγλίᾳ, τὴν ἀσκουμένην ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀντιθρησκευτικῆς δράσεως, προσέθηκε δ' ἀγορεύων οὗ ἐν Μόσχῃ ἀσκεῖται δεινὸς ἀγὼν κατὰ τῶν θρησκειῶν καὶ οὗ οἱ ὀρθολογιστὰς τοῦ διεθνούς προλεταριάτου ὑπακούουν εἰς τὰς αὐτὰς καὶ οἱ ἄθροι κατεπύθουνται. Τὸ νομοσχέδιον ἐγένετο δεκτὸν διὰ ψήφων 165 κατὰ 134.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὴν Πέμπτην τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος, ὡς καὶ τὴν Τρίτην τῆς ληξάνσης καὶ χθές Παρασκευὴν συνήλθαν εἰς συνεδρίαν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος.

— Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας τὴν παρελθούσαν Πέμπτην πρὸ ὥραν 9ην π.μ. ἐπισκεφθεὶς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον παρῆκεν παρ' αὐτοῦ συνομιλῶν περὶ ὧραν.

— Συμφώνως τῷ νόμῳ, ὁ Μακ. Πρόεδρος ἀπέστειλε προσηκόντας πρὸς τοὺς συνεδρους τῆς ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου ἀρχομένης νέας Συνεδρικῆς περιόδου, εἶναι δὲ αὗτοι οἱ Σεβ. Φιλοθέης Ἀμβρόσιος, Ὑδρας, Σπαστῶν καὶ Αἰγίνης Προκόπιος, Θηβῶν καὶ Λαβαθείας Συνέσιος, Ἀρτης Σπυρίδων, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Ἱεροθέος, Ζακύνθου Χρυσόστομος, Διδυμοτείχου Ἰωακείμ, Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους Σωκράτης, Σισανίου καὶ Σιατίστης Διόδωρος, Σάμου καὶ Ἰακάριας Εὐφροσύνη, Γρεβενῶν Γεράσιμος, Σερῶν Κωνσταντῖνος.

— Καθ' ἡ ἀναγράφουσιν αἱ ἐφημερίδες τῆς Λαρίσης τῇ 26 καὶ 27 λήξαντος μηνὸς Αὐγούστου ἐν τῷ ἱερῷ ναφ τοῦ ἁγ. Ἀχιλλεῖου συνεκαρτήθη συνέδριον τῶν ἱερέων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δωροθέου. Σκοπὸς τοῦ συνεδρίου ἦτο ἡ συζήτης διαφόρων θεμάτων καὶ ἡ λήψις ἀποφάσεων ἀφορμασμένων τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλήρον. Τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ συνεδρίου ὁ Σεβ. Λαρίσης ἐξήρα τὴν ἀποστολὴν τοῦ κλήρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἔδωκε συμβουλὰς καὶ νοουθεσίας πρὸς τοὺς ἱερεῖς, χρησίμους διὰ τὴν ἱερατικὴν τῶν σταδιοδρομίαν. Μετὰ ταῦτα ἐλύθησαν, κατ' ἐρωτησίν, μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ τῶν ἱερέων, διάφοροι ἀπορίαι ἀφωρῶσαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ εὐταξίαν. Τὸ ἀπόγευμα τῆς πρώτης ἡμέρας ὁ αἰδ. ἱερεὺς Σταυρὸς Τσελάς, ἀνέπτυξεν εἰς τοὺς συνεδρους τὴν ἀξίαν τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως καὶ ἐπηκολούθησε συζήτησις ἐπ' αὐτοῦ, μετὰ τῶν συνεδρων καὶ ἀκολουθῶς ὁ Σεβ. Λαρίσης συνεπλήρωσε τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Τσελά λεχθέντα. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο μέγας ἐσπερινός, εἰς τὸν ὁποῖον συμμετέσχον πάντες οἱ ἱερεῖς καὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ἐψάλη μνημόσυνον ὅλων τῶν ἀποβιώσαντων ἱερέων τῆς περιφερείας Λαρίσης κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν. Τὴν πρωτὴν τῆς 27 Αὐγούστου ἐγένετο ἐν

τῷ Μητροπολιτικῷ ναφ τοῦ ἁγίου Ἀχιλλεῖου κοτανακτικὴ λειτουργία χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Λαρίσης, εἰς τὴν ὁποίαν συνευρέθησαν πάντες οἱ ἱερεῖς καὶ ἀκολουθῶς ὁ Σεβασμιώτατος ἐκήρυξε τὴν λήξιν τοῦ Συνεδρίου. Εἰς τὸ συνέδριον μετέσχον πλείονες τῶν 100 ἱερέων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς κατὰ τὸ λήξαν διδασκικὸν ἔτος ἐκπαιδευτικῆς δράσεως τῆς Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος πληροφοροῦμεθα ὅτι ἐν μὲν Παλαιστίνῃ ἐλειτούργησαν 13 σχολεῖα μετὰ 37 διδασκάλων καὶ 796 μαθητῶν, ἐν δὲ τῇ Ὑπεριορδανίᾳ 21 σχολεῖα μετὰ 30 διδασκάλων καὶ 1033 μαθητῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Καθ' ἡ ἀναγράφει ἡ σοβιετικὴ «Πράβδα» («Ἀλήθεια»), οἱ σοβιετικοὶ ἐπιθεωροῦνται τῆς σοβιετικῆς ἐπιστημονικῆς βιβλιογραφίας διαπίστωσαν ὅτι ἐν ταῖς ἐργασίαις τῶν περὶ τὴν Φυσικὴν ἐργαζομένων καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς Ἰνστιτούτοις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηροῦνται τάσεις ἰδεαλιστικαί, τεινέουσιν εἰς ἐνίσχυσιν τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ, ἐπομένως, εἰς κλονισμὸν τοῦ ἀντιθρησκευτικοῦ ἀγῶνος, κατονομάζονται δ' ὡς ἐχθροὶ τοῦ ὕλιστικου δογματισμοῦ τοῦ μπολσεβισμού οἱ ἀκαδημαϊκοὶ Ἰόφρε καὶ Φρένκελ, οἱ καθηγηταὶ Τάμμ. Φοκ καὶ τινες ἄλλοι. Ἰδιαζόντως ἐχθρικὴν στάσιν κατὰ τοῦ κομμουνιστοῦ ὕλισμου ἐπιδεικνύει, κατὰ τὴν «Πράβδα», τὸ ἐκ πάντων τῶν σοβιετικῶν φυσικῶν περιοδικῶν τὴν μείζονα σημασίαν διὰ τοὺς «Αἱ πρόοδοι τῶν φυσικῶν Ἐπιστημῶν». Οἱ «ἐνοχοὶ» πρὸς δικαιολογίαν τῶν δηλοῦν ὅτι διεξάγουν τὰς ἐπιστημονικὰς τῶν ἐργασίας συμμορφούμενοι πρὸς τὰς μεθόδους τῶν ἐπιστημονικῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀλλὰ—προσθέτει—τὸ σοβιετικὸν φύλλον—οἱ σοβιετικοὶ ἐπιστήμονες ὁρροῦν νὰ γνωρίζουν, ὅτι οἱ φυσικοὶ τῶν ἀπαικῶν χωρῶν σήμερον δεικνύουν τάσεις ἰδεαλιστικὰς, διὰ τοῦτο δὲ καὶ πρέπει νὰ θεωροῦνται ἐν Ρωσίᾳ ὡς ἐχθροί.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Κατ' ἀπόφασιν τῆς κυβερνήσεως πάντες οἱ δημόσιοι υπάλληλοι μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ὀφείλουν νὰ ἐκκλησιάζονται κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς ἐπισήμες ἑορτάς, εἰς δὲ τὰ κοινοτικὰ γραφεῖα δεόν νὰ ὑπάρχῃ ἀνηρητημένη ἱερὰ εἰκὼν μετὰ κανδήλας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Ἐν τῷ πολωνικῷ τύπῳ ἀνεγράφη ὅτι ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις ναοῖς πολωνικῶν τινα χωρίων ἀνεκαλύφθησαν ἀποθήκαι ὀπλῶν καὶ κομμουνιστικῆς στασιαστικῆς φιλολογίας. Τὸ ὄργανον τῆς Μητροπόλεως Βαρσοβίας «Ἀλόγος» ἀνασκαυόντων τὴν εἰδησιν δηλοῖ ὅτι οἱ κατονομαζόμενοι ναοὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἶνε κεκλιμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι, ὅτι ἐν αὐτοῖς δὲν ὑπάρχουν ἱερεῖς οὐδὲ τελοῦνται ἱεροπραξίαι, τὰς δὲ κλειδὰς τῶν κατεχεν ἡ διοικητικὴ τοῦ τόπου ἀρχή.

— Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν Πολωνίᾳ καταστροφῆς, τοῦ σφεταρισμοῦ καὶ τῆς καταργήσεως πολωνοῦσιν ὀρθοδόξων ναῶν ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς ἐν τῷ κράτει ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπέλυσε πρὸς τὸ ὀρθόδοξον ποίμνιον παραμυθητικὴν ἐγκύκλιον. Ἡ Ἱ. Σύνοδος διαπιστοῦσα τὴν ἐπὶ τῇ διώξει ταύτῃ βαρυνθίαν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος χαραντηρίζει ταύτην ὡς φυσικὴν καὶ εὐλογον, διότι οὐδὲν ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε τόσον ὀδυνηρόν, ὅσον τὸ νὰ βλέπῃ τις ἰδίους ὀφθαλμοῖς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν βεβήλωσιν οὐ μόνον τῶν ἱδίων του ἱερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱερῶν τῶν προπατόρων. Συμμεριζομένη δὲ τὴν θλίψιν ἐπὶ τῇ στερήσει τῶν πολυμιμετέρων ὁσίων τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ συνιστᾷ ἐγκαρτέρησιν καὶ πικραμένην καὶ δὴ καὶ χαράν, διότι παρὰ τὴν καταστροφὴν ὑπερβατὸν ὀρθόδοξον ναὸν οὐδεὶς κλονισμὸς παρετηρήθη εἰς τὰς τάξεις τῶν ὀρθοδόξων διὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον καὶ τὴν βεβήλωσιν τῶν ἱερῶν κειμηλίων, ὥρισε δὲ τριήμερον νηστείαν καὶ προσευχὴν διὰ τὰ θλιβερά γεγονότα καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀποσταθῇ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Πολωνικῆς Δημοκρατίας δι' εἰδικοῦ ὑπομνήματος.

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οι 'Εκκλησιαστικοί Καιροί' του Λονδίνου σχολιάζοντες την υπό του Πάπα άποκήρυξιν του φυλετικού δόγματος (racialism) χαρακτηρίζουσιν αυτήν ως: μεκτεμένην μεγίστην ιστορικὴν καὶ ἠθικὴν σπουδαιότητα. «Οὐδεὶς χριστιανός—γράφουν σὺν ἄλλοις—υπάρχει ὁ μὴ ἐκτιμῶν τὴν ἀξίαν τῆς ὑπὸ τῆς Α. Ἀγιότητος καταδίκης: τῆς αἰρέσεως ταύτης, ἣτις βασιζέται ἐπὶ προφανοῦς πλάνης καὶ τελεῖ εἰς ἄμυστον ἀντίθεσιν πρὸς τὴν χριστιανικὴν παράδοσιν καὶ ἀπειλεῖ τὸν πολιτισμόν». Πρὸς διάλυσιν τῆς εἰς τοὺς καθολικοὺς κύκλους, προξενηθείσης δυσμενοῦς ταύτης ἐντυπώσεως ὑπὸ τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως ἐξεδόθη ἡμισέλιμος ἐξήγησις ὅτι ὁ φυλετισμός ὡς δὲν ἀποτελεῖ φιλοσοφικὸν ἢ θρησκευτικὸν δόγμα, ἀλλὰ πρόβλημα καθαρῶς βιολογικόν. Κατ' αὐτό, δηλαδή, οἱ ἰταλοὶ πρέπει νὰ ἀποκτήσουν ἐν ἰδεῶδες τῶν φυσικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς φυλῆς των καὶ μίαν συναίσθησιν εὐθύνης: καὶ ἀνωτερότητος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Β. Ε. Βενιαρέλλη. Τὰ μεγάλα προβλήματα (ὁ Θεός—ὁ Κόσμος—ὁ Ἄνθρωπος) Λαϊκὴ Ἀπολογητικὴ. ('Εκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας: ἀρ. 1). Ἀθήναι, τύποις «Φρίνικος», 1938 (σ. 160).—Τὸ Ἀ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας προκηρῦξαντος διαγωνισμόν πρὸς συγγραφὴν Λαϊκῆς Ἀπολογητικῆς, υπεβλήθησαν τέσσαρα ἔργα, αὐτὰ ἡ Ἀποστ. Διακονία παρέπεμψε πρὸς τὸν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητὴν τῆς Ἀπολογητικῆς ὅπως, μελετήσας αὐτά, ὑπάρβλη τὴν σχετικὴν κριτικὴν ἐκθεσιν. Τὸ ἡν λαβύσσα ὑπ' ὀφιν τὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστ. Διακονίας ἐβράβευσεν τὸ ὑπ' ὀφιν ἔργον τοῦ κ. Βενιαρέλλη, ἀφοῦ πρότερον ἐπηνέχθησαν εἰς αὐτὸ αἱ ἐν τῇ ἐκθέσει ὑποδεικνυόμεναι ὀλίγαι τινὲς διορθώσεις. Ἀντὶ παντὸ ἄλλου σημειώματος περὶ τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου, παρατίθεται ἐνταῦθα τμήμα τῆς κατ' ἡς ὁ λόγος κριτικῆς ἐκθέσεως:

«...Καίτοι ὁ σ. ἀρχόμενος τοῦ μικροῦ του προλόγου δηλοῖ ὅτι «δὲν εἶναι κληρικὸς οὐτε κἀν θεολόγος», ἀλλ' ὅμως δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι καὶ πραγματικὴν ἀπολογητικὴν συνέγραψε, καὶ εὐστόχως χειρίζεται τὰ ζητήματα, καὶ μεθοδικῶς κατὰ σύστημα ἐπιτελεῖ χωρεῖ εἰς τὸ ἀπολογητικὸν ἔργον, καὶ λατὸν χαρακτηρεῖται μέκτεται τοῦτο. Ὁ σ. εἰργάσθη ὡς εἰλικρινὴς ἄνθρωπος, ἥτοι ὡς ἄνθρωπος ἀποδεχθεὶς τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας ἀφοῦ πρότερον ἐδοκίμασθη ψυχικῶς, ἐμελέτησεν, ἐσκέφθη καὶ ἐπέσθη. «Εἶχε—λέγει—τὰς σιγμὰς τῆς ἀμφιβολίας, τὰς σιγμὰς τοῦ «παιρασμοῦ», ὅπως κάθε ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν. Ἐπίσης καὶ τὰς ἄλλας ἐκείνας σιγμὰς ὅπου νομίζει κανεὶς ὅτι ἡ Γνώσις φονεύει τὴν Πίστιν, ὅτι ἡ Ἐπιστήμη ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν. Δὲν ἐσταμάτησεν ὅμως. Ἐπέμεινε νὰ ἐρευνῇ, ὅπως δὲ ἦτο ἐπόμενον, διεπίστεισεν ὅτι ὁχι ἡ πραγματικὴ, ἀλλὰ ἡ ψευδὴν ἡ γνῶσις ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν πίστιν, ὁχι ἡ πολλή, ἀλλὰ ἡ ὀλίγη ἐπιστήμη ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐνφ' ἀναιδέως ἡ πολλὴ Ἐπιστήμη, ἡ ἀληθινή, ἐκείνη ποὺ ἀξίζει νὰ γράφεται με κεφαλαῖον Ε, ὁδηγῇ τὸν ἄνθρωπον κοντὰ εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἡ ἐν Χριστῷ ἀποκάλυψις—ἐπιλέγει—εἶναι ἡ μόνη ἱκανοποιητικὴ, διὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, λύσις τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς υπέρθεως καὶ τῆς ζωῆς, μετὰ τὴν προϋπόθεσιν φυσικὰ ὅτι πρόκειται περὶ ἀνθρώπων, ποὺ ἔχουν διανοητὴν νοῦν καὶ καθαρὰν καρδίαν...». Ἀκριβῶς ὡς τοιοῦτος ὁ σ. ἐμφανίζεται ἐν τῷ ἔργῳ του ἐντασσομένης περὶ τὰ μεγάλα προβλήματα, αὐτὰ ἀποτελοῦν ὑποκείμενον διαπραγματεύσεως τῆς Ἀπολογητικῆς, ὁμολογούμενης δὲ ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον του μετ' ἐπιτυχίας, διότι καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του εἶναι πειστικά, καὶ τὸν λογικὸν εἰσὸν τῶν συλλογισμῶν του κατὰ τὰ ἐπὶ μέρους καὶ ὡς πρὸς τὰ συνολικά του πορίσματα διατηρεῖ, καὶ γλώσσῃ τὴν κατάλληλὴν πρὸς τὸ μέσον ἀναγνωστικὸν κοινὸν χρησιμοποιοῦν τὸ δὲ σπουδαίον, γνῶριζεν νὰ ὁμιλῇ εἰς τὴν ψυχὴν, εἰς τὸν ἄριστον ἀνθρώπον, καὶ εἰς τὸν νοῦν δηλ. καὶ εἰς τὴν καρδίαν. Ἀποφεύγων τὸ λόγιον ὕψος τῶν πολυπλόκων καὶ δυσληπτῶν κατασκευῶν ἐκφράζει τὰς ἐννοίας του διὰ γλώσσης

ἀπλῆ, εὐλήπτου, ρεούσης, διὰ παραστατικῶν δὲ ἐκφράσεων. δηλωδεστέρων ρήσεων, εἰκόνων, παρομοιώσεων καὶ παραδειγματῶν ἐπιτυχῶν παιθεὶ θέλων καὶ θέλει παύσθαι, δὲν θὰ ἔλεγε ὅτι ἀναγκάζεται, ἀν' ἀνεγνώριζεν εἰς τὸ ἔργον καὶ λογοτεχνικὴν ἀξίαν».

Λεωνίδου Ἰω. Φιλίππιδου Ὑμνητοῦ τῆς Ἱστορίας τῶν θρησκευμάτων ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, Ἱστορία τῆς θρησκείας τοῦ Ἰσραὴλ· τόμος Α'. Ἡ πηγὴ: ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ὑπὸ τὸ φῶς τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης. Συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς συγχρόνου θεολογικῆς κινήσεως. Ἀθήναι, τύποις «Πυρροῦ» 1938 (σ. μὴ +519).

Τοῦ αὐτοῦ Haas Hans, τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Ἱστορίας τῶν θρησκευμάτων ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας (1868—1934). Ἀθήναι, τύποις «Πυρροῦ» 1938 (σ. 14).

Ἡ Κοινωνικὴ Πρόνοια. Τὰ πεπραγμένα τοῦ Ὑπουργείου Κρατικῆς Ὑγιεινῆς καὶ Ἀντιλήψεως κατὰ τὸ ἔτος 4 Ἀπρ. 1937—3 Ἀπρ. 1938. Τεύχος Β'. Ὑπουργεῖον Α.Γ. Κοριζή (σ. 60).

Παν. Γ. Σαμαρά. Ἀνέκδοτα τραγούδια Δ. Ν. Βερναρδάκη. Ἀνατύποις ἐκ τοῦ «Ποιμένου». Μυτιλήνη, τύποις Μ. Μαργέλου, 1937 (σ. 20).

Τοῦ αὐτοῦ Ἡ ἐκπαίδευσις στὴν τουρκοκρατούμενη Μυτιλήνη. Ἀνατύποις ἐκ τοῦ «Ποιμένου». Τύποις Στρε. Παπανικόλα. Μυτιλήνη 1938 (σ. 62).

Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξίου Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τῇ δεκαετηρίδι τῆς πρωθυεραρχείας τοῦ Μακτρ. Μητροπολίτου Διονυσίου (1923—1933). Βιρσεβία, Συνοδικὸν Τυπογραφεῖον, 1937 (σ. 163) [ρωσιστί].

Α. Β. Κατασιώφ Καθηγητοῦ, Ὁ ἀγ. Μέγας Δούξ Βιαδύμηρος, πατὴρ τοῦ ρωσικοῦ πολιτισμοῦ. (σ. 24) [ρωσιστί].

Ἀντωνίου Φ. Χαλᾶ Λυκοῦργος ὁ μυστηριώδης τῆς Σπάρτης νομοθέτης. Ἀθήναι, Τύποις Ε. Σεργιάδου, 1938 (σ. 14).

Τοῦ αὐτοῦ Ἀριστοφάνης ὁ πρῶτος τοῦ κομμουνισμοῦ πολέμιος. Ἀθήναι, τύποις Σεργιάδου 1933 (σ. 21).

ΣΧΟΛΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

(Ἀνεγνωρισμένης ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους, Νόμος 182 1936).

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

1. Τὸ Ὡζεῖον Ἀθηνῶν προκηρύσσει διαγωνισμόν ἀξιολόγου προσπάθειας ὑπὲρ τῆς ἀναδείξεως τῆς ἀξίας τῆς πιτιρίου ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς: μετ' ἐπαθλον τὸ ποσὸν τῶν 15.000 δραχμῶν, προσφερόμενον ὡς βραβεῖον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὡζεῖου Ἀθηνῶν κ. Π. Μπρασιώτη, εἰς μνήμην τῶν γονέων του.

2. Ἡ προσπάθεια αὕτη, ἥτις πρέπει νὰ σηματοθεῖ ἀπὸ σήμερον μέχρι τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1939, νοεῖται ὡς ἐξῆς:

Αον. Συγγραφὴ πρωτοτύπου μελέτης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀναφερομένη: α' εἴτε εἰς τὴν θεωρίαν τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐν συνάφειᾳ πρὸς τὰς περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν θεωρητικῶν (Ἀριστοτέλους κλπ.), β' εἴτε εἰς τὴν κατάβασιν τῆς πολλαπλῆς ἀξίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἡμῶν παρὰ δόσεως, ἐν σχέσει μάλιστα πρὸς τὰς προσπάτους ἀποπειράς ἐξμηνείας παλαιῶν Βυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων, γ' εἴτε εἰς τὴν αἰσθητικὴν τῶν ὁκτῶ ἡμῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς καὶ δ' εἴτε εἰς τὴν μουσικὴν ἀνάπτυξιν ἀριστευρημάτων τῆς μουσικῆς ταύτης.

Βον. Καταρτισμός παιδικῶν ἢ ἀνδρικῶν ἢ μικτοῦ ἐξ ἀνδρῶν καὶ παιδῶν χοροῦ, ὁ ὁποῖος θὰ παρουσιάσῃ ἐν δη.

μοσική επιδείξει έκτελέσεις Βυζαντινών μελῶν, ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν παραδόσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

3. Οἱ συμμετέχοντες τοῦ Διαγωνισμοῦ δεόν νά υποβάλουν τὰ ἔργα αὐτῶν ἢ τὴν δήλωσιν περὶ καταρτισμοῦ χοροῦ, μέχρι τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1939, ἢ δὲ ἐπ' αὐτῶν κρίσις θὰ ἐκδοθῇ τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1939. Αἱ μελέται δεόν νά υποβληθοῦν εἰς τρία τοῦλάχιστον δακτυλογραφημένα ἢ ἐντυπα (ἂν ἐν τῷ μιταξὺ ἔχουν ἐκδοθῇ) ἀντίτυπα ἐντός φακέλλου, ἀπευθυνόμενα πρὸς τὴν Διευθυνσιν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν, μετὰ τὴν δήλωσιν «Μελέτη συμμετέχουσα τοῦ Διαγωνισμοῦ διὰ τὸ Βραβεῖον Π. Μπρατσιώτη».

4. Ἡ Ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ θὰ ἀποτελεσθῇ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς κατὰ τὸν Νόμον καὶ τὸ ἐκτελεστικὸν Διάταγμα Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Σχολῆς, ἢτοι ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, ἀπὸ ἑνα Συνόδικον Ἀρχιερέα, ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὁδείου κ. Φ. Οἰκονομίδην, τὸν Ἀκαδημαϊκὸν κ. Γ. Σωτηρίου, τὸν Καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Παπαμιχαήλ, τὸν Διευθυντὴν τῶν Ὁργανισμῶν ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ Ὁργανισμῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Α. Φιλίππιδην, τοὺς καθηγητὰς τῆς Σχολῆς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου κ. κ. Ν. Παππάν, Π. Μπρατσιώτην, Ε. Πανελάκην, Κ. Παπαδημητρίου καὶ ἀπὸ ἄλλους εἰδικούς, ὁρισθησόμενους ὑπὸ τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς.

5. Μέλη τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, λαμβάνοντα μέρος εἰς τὸν Διαγωνισμόν, ἀποκλείονται αὐτοδικαίως τῆς συμμετοχῆς τῶν εἰς τὴν Ἀγωνόδικον Ἐπιτροπὴν.

6. Ἡ Ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ θὰ ἀπονεύμῃ τὸ Βραβεῖον, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς, εἰς τὴν κρινομένην ἀξίαν βραβεύσεως προσπαθείαν, ὡς ἐπίσης δύναται νά διανεύμῃ αὐτὸ καὶ εἰς πλείονας προσπαθείας, εἰάν δὲν ὑπάρξῃ μία πληροῦσα πάντας τοὺς ὅρους.

7. Τὸ βραβευθησόμενον ἔργον, ἐφ' ὅσον ἤθελεν ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν ἐντός ἑτοῦς ἀπὸ τῆς βραβεύσεώς του, θὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν ἀπόλυτον ἰδιοκτησίαν τοῦ Ἰδρύματος, τὸ ὁποῖον, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὑποχρεοῦται νά ἐκχωρήσῃ εἰς τὸν συγγραφέα 200 ἀντίτυπα. Ἐν ἡ περιπτώσει, ὅμως, δὲν ἐκδοθῇ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ὁδείου ἐντός ἑνὸς ἑτοῦς, τότε τὸ βραβευθησόμενον ἔργον θὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ συγγραφέως, ὁ ὁποῖος, ὅταν τὸ ἐκδώσῃ, ὑποχρεοῦται νά ἐκχωρήσῃ εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν 150 ἀντίτυπα. Ἐπίσης, εἰάν υποβληθῇ ἐκδεδομένον ἤδη, θὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν ἀπόλυτον ἰδιοκτησίαν τοῦ συγγραφέως, ὑποχρεοῦμένου τούτου νά ἐκχωρήσῃ εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν 150 ἀντίτυπα.

8. Ἐν ἡ περιπτώσει οὐδὲν ἔργον υποβληθῇ, ἢ ἐκ τῶν υποβληθησόμενων οὐδὲν ἤθελε κριθῇ ἀξίον βραβεύσεως, ἢ Ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ ἐπιφυλάσσει τὸ δικαίωμα νά εἰσηγήθῃ τὴν ἀναβολὴν τοῦ Διαγωνισμοῦ ἢ τὴν προκήρυξιν νέου, μετὰ παρεμφερῆ σκοπὸν, ἢ καὶ τὴν κατ' ἄλλον τρόπον διάθεσιν τοῦ Βραβεῖου.

9. Ἡ ἀνάγκη τῆς κρίσεως ἐπὶ τοῦ Διαγωνισμοῦ, ὡς καὶ ἡ ἀπονομὴ τοῦ Βραβεῖου, θὰ γίνῃ ἐν δημοσίᾳ τελετῇ, ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Αὐγούστου 1938

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον
τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ι. Μητρόπολις Σπάρτης.

Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις Σπάρτης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2204 ἐ. ε. προκηρύξεως αὐτῆς, συνφά τῷ ἀρθρῷ 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 καλεῖ τοὺς βουλομένους, ὅπως μέχρι τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1938 ἑτοὺς υποβάλωσι μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἐφημερίων διὰ τὴν χειρουργοῦσαν θέσιν τοιοῦτον ἐν τῷ χωρίῳ ἅγιος Ἰωάννης τοῦ

τέως δήμου Μονεμβασίας. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1938. † Ὁ Σπάρτης Διονύσιος.

Ι. Μητρόπολις Λαμίας.

Χρησεύσεως τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Διλόφου προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους νά καταλάβωσι τὴν κενὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνορ. ναῶν καὶ ἐφημερίων ὁριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ὅπῃ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἱ. Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ νόμου πρεβλεπόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Λαμίᾳ τῇ 31 Αὐγούστου 1938. † Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος.

Ι. Μητρόπολις Σιανίου καὶ Σιατίστης.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὸ ἀρθρον 81 τοῦ κωδ. νόμου 5439 «περὶ ἐνορ. ναῶν καὶ ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νά καταλάβωσι τὰς κενὰς ὁργανικὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν ἐνοριῶν 1) Μικροκάστρου, 2) Λευκοθέας, 3) Καλλονῆς, 4) Κυπαρισσίου καὶ 5) Λουκομίου, ὅπως ὑποβάλλωσι ἡμῖν μέχρι τῆς 15ης Σεπτεμβρίου ἐ. ε. τὰς ἐγγράφους αἰτήσεις τῶν μετὰ τῶν ὁριζόμενων ὑπὸ τοῦ νόμου 5439 ἀρθ. 83 πιστοποιητικῶν. Ἐν Σιατίστῃ τῇ 16ῃ Αὐγούστου 1938.

† Ὁ Σιανίου καὶ Σιατίστης Διόδωρος

Ι. Μητρόπολις Φθιώτιδος

Χρησεύσεως τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Ἀμουρίου προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νά καταλάβωσι τὴν κενὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων πρεβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς δέκα πέντε (ἑ. 15) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἱ. Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὁριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Λαμίᾳ τῇ 27 Αὐγούστου 1938. † Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος.

Ι. Μητρόπολις Ἰωαννίνων.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 81 82 καὶ 83 κωδικοποιήσεως τοῦ νόμου 5439, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νά καταλάβωσι τὰς χηρεύουσας θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν 1) Μητροπολιτικοῦ ναοῦ Ἰωαννίνων, 2) Ἀρχιμανδρείου Ἰωαννίνων, 3) ἁγίας Μαρτῆς Ἰωαννίνων, 4) Πατριάρχτου Ἰωαννίνων, 5) Ἀνθοχωρίου, 6) Ἀρδου, 7) ἁγίας Τριάδος, 8) ἁγίας Αναστασίας, 9) Ἄνω Ἀσπροχωρίου, 10) Βυνοπλαγιάς, 11) Δόλιανης, 12) Διοτάμου, 13) Ἐλαιοχωρίου, 14) Ἐλαφοτόπου, 15) Ἐλάφου, 16) Δραγουμῆς, 17) Κήπων, 18) Καλεντζίου, 19) Κρυφοβοῦ, 20) Βραδέτου, 21) Κωστήνιανης, 22) Λαγάτορας, 23) Μονοδενδρίου, 24) Μουζακίων καὶ Κυπαρισσίων, 25) Μοσπίνης, 26) Μαμαράων, 27) Καστρίτης, 28) Νιστορας καὶ Πατέρων, 29) Πέτρας, 30) Παλαιοχωρίου Συρράκου, 31) Ραβανίων, 32) Σενίκου, 33) Σιστρονίου, 34) Σαλτοάνων, 35) Στρονίου, 36) Γερρόβου, 37) Μικρὰς Συνοικίας Ζίτης, ὅπως ὑποβάλλωσι διὰ μὲν τὰς τέσσαρας πρώτας ἐνορίας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 παρ. 1 τῆς κωδικοποιήσεως τοῦ νόμου 5439, διὰ δὲ τὰς λοιπὰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 παρ. 3 ὁριζόμενα ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν μέχρι τῆς 20ῆς Σεπτεμβρίου 1938 πρὸς ἀνακρίσιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων ἐφημερίων. Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 23ῃ Αὐγούστου 1938. † Ὁ Περιστερᾶς Εὐστάθιος.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΡΙΘ. ΤΗΛΕΦ. ΓΡΑΦΕΙΩΝ 24-195

Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία :

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἐδέσσης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ
† Ὁ Πάσης ἸΩΑΚΕΙΜ

Υπεύθυνος, Π. Σ. Μανωλάκης

Τύποις «Φοῖνικας» ὁδὸς Λαονότου 4, Τηλ. 54-229

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΣΟΔΑ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1937—1938 (1. 1. 37—31. 3. 1938) ΕΞΟΔΑ

Κεφ. Αριθ.	Κατονομασία κεφαλαίου και άρθρου	Κατ' άρθρον	Κατά κεφάλαιον	Κεφ. Αριθ.	Κατονομασία κεφαλαίου και άρθρου	Κατ' άρθρον	Κατά κεφάλαιον
A	ΕΙΣΦΟΡΑΙ			A	ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ		
1	Μακαριωτάτου και έφημερίων Ἀρχιεπισκοπῆς	276.560.40		1	Διὰ μισθοδοσίαν άνωτέρου και Βοηθητ. προσωπικοῦ	127.050.—	
2	Ἐπιχορήγησις Κράτους	50.000.—		2	Διὰ λογιστικὴν ὑπηρεσίαν	1.000.—	
3	Ἐκ περιφορᾶς δίσκων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς	31.306.50		3	Ἐπιδόματα	9.456.—	137.506.—
4	Ἐκ προϋπολογισμῶν Ἱ. Μο- νῶν και Ἱ. Ναῶν	54.550.—		B	ΔΑΠΑΝΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ		
5	Α' Νεκροταφείου	94.884.—		1	Εἶδη παντοπωλείου	309.156.25	
6	Κληροδοτήμ. Α. Γεωργιάδου	40.000.—		2	» Ὀπωροπωλείου	82.514.20	
7	Εἰς μνήμην διαφόρων	59.800.—		3	Γάλα και Γισούρη	38.433.—	
8	Ἐξ ἄλλων Ἱ. Μητροπόλεων	13.700.—		4	Ἱχθὺς	11.347.50	
9	Ἐξ ἐκτάκτων εἰσφορῶν	191.312.40	812.113.30	5	Ῥόδωρ	40.361.—	
B	ΕΝΟΙΚΙΑ			6	Ἀρτος	150.229.05	
1	Οἰκοπέδων ἐν Βουλιαγμένῃ	119.600.—		7	Κρέας	94.469.80	726.510.80
2	Μητροφανείου Ἀγροκτημάτων	20.030.—		Γ	ΙΜΑΤΙΣΜΟΣ ΥΠΟΔΗΣΙΣ ΕΙΔΗ ΚΟΙΤΩΝΟΣ		
3	Σκηνῶν	1.000.—		1	Ἱματισμὸς	29.427.10	
4	Οἰκίας Μ. Ἡλίου	4.340.—		2	Ῥπόδησις	44.581.60	
5	» Περιστερίου	5.050.—	150.040.—	3	Εἶδη κοιτῶνος	8.396.—	82.404.70
Γ	ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΑΙ			Δ	ΔΑΠΑΝΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟΥ		
1	Ῥπὲρ Ὁρφανῶν	13.500.—		1	Ἀγορὰ σχολικῶν εἰδῶν	10.978.60	10.978.60
2	Διὰ βράβευσιν μαθητῶν	1.650.—		Ε	ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΔΑΠΑΝΑΙ		
3	Ῥπ. Θρ. και Ἑθν. Παιδείας δι' ὑδραυλικά ἔργα	50.000.—		1	Καύσιμος ὕλη	37.788.05	
4	Ῥπ. Κρατ. Ῥγεινῆς δι' ἀνέ- γερσιν νέας πτέρυγος	300.000.—		2	Φωτισμὸς	39.634.15	
5	Ῥπ. Κρατ. Ῥγεινῆς διὰ βελ- τίωσιν συσσιτίου	100.000.—	465.150.—	3	Σκεὺή μαγειρείου	10.858.—	
Δ	ΕΣΟΔΑ ΝΑΩΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ			4	Ἐπισκευαὶ και συντήρησις ἀκινήτων	25.951.50	
1	Ἱ. Ν. Ἀγ. Βασιλείου Ροῦφ	51.207.35		5	Φάρμακα	13.963.—	
2	» » Κοιμ. Θεοτόκου Βου- λιαγμένης	742.—		6	Γραφικὴ ὕλη	11.703.30	
3	Ἱ. Ν. Ἑσταυρωμένου Ροῦφ	150.—		7	Ἑντυπα και δημοσιεύσεις	7.875.—	
4	» » Ἀγ. Εὐθυμίου	12.731.—		8	Εἶδη καθαριότητος	26.704.65	
5	» » Γεωργ. Μαγκουφάνας	—		9	Ὀδοιπορικὰ μεταφορικὰ	53.994.—	
6	» » Αἰκατερίνης Πειραιῶς	6.296.—		10	Διατροφή ζῶων	3.932.45	
7	» » Ἀνδρέου Ἀρχιεπι- σκοπῆς	10.007.—		11	Ἀπορόβλεπτα	25.137.20	
8	» » Φανουρίου	115.80	81.249.15	12	Βραβεῖα εἰς πρωτεύοντας μα- θητὰς	1.100.—	
Ε	ΕΞ ΕΡΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΘΡΩΝ			13	Δικαστικά ἔξοδα και μετα- γραφαὶ ἀκινήτων	11.679.20	
1	Ἐκ τῆς άνωτέρω αἰτίας	20.475.—	20.475.—	14	Ἀμοιβαὶ μηχανικῶν	11.920.—	282.190.50
ΣΤ	ΤΟΚΟΙ			ΣΤ	ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ		
1	Καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ	3.157.85	3.157.85	1	Ἐπὶ τῶν ἀκινήτων (Ἀγ. Βα- σίλειος Ροῦφ)	389.866.—	
Z	ΕΣΟΔΑ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝ. ΕΤΩΝ			2	Ἐπὶ τοῦ Ἱματισμοῦ	20.000.—	
1	Ἑνοίκια	14.630.—		3	» τῶν εἰδῶν κοιτῶνος	30.000.—	
2	Ἐπιχορήγησις Κράτους	50.000.—	64.630.—	4	» » σκευῶν μαγειρείου	10.000.—	
H	ΕΙΣΦΟΡΑΙ ΕΙΔΩΝ			5	» » Ἱ. » τοῦ Ναοῦ Βου- λιαγμένης	5.000.—	454.866.—
	Ἐκ τῆς άνωτέρω αἰτίας	93.381.30	93.381.30				
	Σύνολον Ἑσόδων Χρήσεως 1937—1938		1.690.196.60				
	Ἑλλειμμα καλυφθὲν ἐκ τῆς περιοσ. τοῦ Ἱδρύματος		4.260.—				
			<u>1.694.456.60</u>				<u>1.694.456.60</u>

Ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἐφορείας τοῦ Ὁρφανοτροφείου και ἐψηφίσθη ὑπὸ τοῦ
Δ. Συμβουλίου τοῦ ἱδρύματος τῇ 5ῃ Ἰουλίου 1938

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο ΤΑΜΙΑΣ
ΧΡΥΣ. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Ο ΛΟΓΙΣΤΗΣ
ΚΩΝ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ